

Portræt af Steffen Brandt

Med en alumne på job

Folkeuniversitetet

Tilbage til naturen

– KAN VI DET?

AUGUSTUS er Aarhus Universitets alumnemagasin. Det indeholder nyheder og informationer til kandidater, bachelorer, medarbejdere, samarbejdspartnere og andre interesserede. "Alumne" er en betegnelse, som universiteter rundt om i verden bruger om deres tidligere studerende. AUGustus er en sammentrækning af AU for Aarhus Universitet og gustus (latin), som betyder smagsprøve. Deraf navnet AUGustus.

INDHOLD

NR.3 DECEMBER 2012

FORSIDEFOTO: JESPER RAIS

UDGIVER

Aarhus Universitet
Nordre Ringgade 1, 8000 Aarhus C
E-mail: augustus@au.dk
Hjemmeside: www.au.dk/augustus

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR

Björg Tulinius

REDAKTØRER

Ida Hammerich Nielson
Peder Holm-Pedersen

REDAKTION

Helge Hollesen
Marie Groth Andersen
Ruben Engrob Nielsen
Charlotte Boel (korrektur)
Lars Kruse (foto)
Jesper Rais (foto)
Lise Balsby (foto)
Astrid Friis Reitzel (layout)

ABONNEMENT

Hvis du er alumne fra AU, kan du ændre dit abonnement på AUGustus på www.gerda.au.dk. Hvis du ikke allerede har en profil i alumnenetværket, er det nemt og hurtigt at oprette en, og du får samtidig også adgang til mange andre tilbud til AU's alumner. Du kan også læse AUGustus som e-magasin på www.au.dk/augustus. Abonnement: aualumni@asb.dk

PRODUKTION

vahle+nikolaisen

OPLAG

65.200 stk.

ISSN

1603-8193

Gengivelse af AUGustus er tilladt ifølge de gældende Copydan-aftaler.

Naturligvis – men hvorfor egentlig?

Vi dyrker det naturlige og autentiske, for det moderne menneske savner fast grund under fødderne. Men det autentiske findes kun i vores hoveder, og de økologiske grøntsager med jord på bliver nemt en dårlig undskyldning for ikke at gøre noget reelt ved vores problemer. To forskere analyserer tidens jagt på autenticitet.

Forskere er også mennesker

Kom tættere på forskerne i hyggelige rammer. Sådan lyder overskriften, når Folkeuniversitetet holder "Vidensbrunch på Café Hack". AUGustus var med, da lektor i statskundskab Anne Mette Kjær sad i den varme stol.

Universitetsstudiet var min pligt

Danskstudiet fik ikke hans kærlighed. Det gjorde musikken. Men TV-2-forsanger Steffen Brandt bruger i høj grad sin viden fra sin uddannelse i sin sangskrivning. Det daværende socialistiske miljø på universitetet kunne han dog godt have undværet.

Stenaldermad er hot – men er det godt?

Ny madtrend forkæler din indre hulemand med mad som i stenalderen. Men er det en diæt, der er værd at sætte tænderne i, og er den overhovedet sund for moderne mennesker?

20

34

Leder 5

Alumneportræt: Steffen Brandt 6

TILBAGE TIL NATUREN

Naturligvis – men hvorfor egentlig? 12

Kampen for naturen 16

Hvor vildt kan det blive? 19

Stenaldermad er hot – men er det godt? 20

Stenalderkost er ikke klimavenlig kost 22

På sporet af fortidens klima 24

Naturen stammer fra byen 26

Get real: Bonderøven er nostalgi og virkelighedsflugt 28

Det moderne menneske: Natur eller kultur? 31

ALUMNESTOF

Gensyn med vennerne 34

Din præsentation skal fortælle en god historie 36

I fodsporene på en alumne 38

Forskere er også mennesker 40

AU retrospektivt 42

Gensyn med vennerne

Ved Aarhus Universitets årsfest 2012 blev Hendes Majestæt Dronning Margrethe II mødt af et par kollegianere, som hun boede på gang med, da hun studerede ved universitetet for 50 år siden.

'videverden'

I serien fører en række forfattere, kunstnere og forskere dig dybt ind i deres passion for en storby

"små guldgruber af vidende fordybelse (...) Mit rejsehjerte, hvad vil du mere?"

★★★★ Jørgen Johansen, Berlingske

"fremragende guideserie (...) forener fint den almene orientering med de små snurrige oplysninger, der kan gøre en rejseoplevelse til noget særligt."

Søren Hindsholm, Kristeligt Dagblad

249,95 kr./stk.

I serien er allerede udkommet

Tid til fordybelse

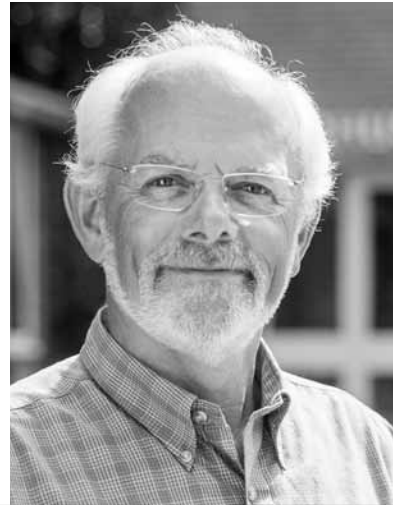

FOTO: LARS KRUSE

AF REKTOR LAURITZ B. HOLM-NIELSEN

Forleden gjorde jeg et lille eksperiment. Jeg slukkede min mobiltelefon. Ikke blot ved at sætte den på lydløs, men ved at slukke den helt. Med et tryk lukkede jeg ned for sms-beskeder, mails, telefonopkald og internettets mange fristelser, der tilsammen har ret til enhver afbrydelse, og som har gjort tiden til fordybelse og koncentration til en sjældenhed. Aldrig har vi haft flere platforme til at kommunikere med hinanden og søge nye informationer fra. Det er ikke nødvendigvis dårligt. Tværtimod gør de nye teknologier os i stand til at samle viden og ufatteligt store datamængder, og hvis vi tager den nødvendige tid, kan vi opnå stor indsigt. Men vores evne til kritisk tænkning og den selvstændige tanke – kort sagt evnen til at fordybe os – er udfordret.

Det konstante online-liv giver også udfordringer i universitetsverdenen. Spørgsmålet er, om vi giver tid nok til fordybelse. Den seneste studiemiljøundersøgelse fra Aarhus Universitet viste for eksempel, at en studerende i gennemsnit bruger 29 timer om ugen på sit studie. Jeg vil gerne understrege, at det er for lidt. Alt for lidt. Det kan godt

være, man består eksamen, men det har meget lidt med fordybelse at gøre. Derfor har vi taget det spørgsmål op. Jeg tror på, at en af universiteternes fornemste opgaver er at kunne udfordre den enkelte studerendes talenter. Men det forudsætter, at de studerende tager sig den tid, der skal til. De skal udfordre sig selv, afprøve grænser og fordybe sig. Aarhus Universitet vil i de kommende år iværksætte en række initiativer, der netop skal hjælpe til at fremme en fordybelseskultur og give de studerende gode rammer for at samle viden og finde nye sammenhænge.

Universitetet skal gøre sin del, men uden den enkeltes engagement går det ikke. De studerende må lade sig styre af lysten, og det er godt, hvis de kan fortabe sig i deres fag. Derved vil studieliv og fritid smelte naturligt sammen og blive til den magiske periode i den studerendes liv, som jeg ønsker, alle må opleve. Nogle år, hvor fordybelsen kommer helt af sig selv, simpelthen fordi man ikke kan lade være – og det går nok bedst, hvis man tillader sig selv at være offline fra tid til anden. ■

Universitetsstudiet

VAR MIN PLIGT

Danskstudiet fik ikke hans kærlighed. Det gjorde musikken. Men TV•2-forsanger Steffen Brandt bruger i høj grad sin viden fra sin uddannelse i sin sangskrivning. Det daværende socialistiske miljø på universitetet kunne han dog godt have undværet.

AF IDA HAMMERICH NIELSON

Skjoldhøjkollegiet i begyndelsen af 1970'erne. Det nybyggede kollegium i udkanten af Aarhus summer af liv. Om sommeren slænger de studerende sig i græsset mellem de grå betonblokke, om vinteren rykker de indendørs over øl, hyggesnak og fester. Skjoldhøjbaren er et naturligt samlingspunkt – især for en række studerende med musikalske drømme.

En af dem er den unge danskstuderende Steffen Brandt. Sammen med sit symfoniske rockband Taurus, der senere udvikler sig til TV·2, indtager han med jævne mellemrum den lille scene i Skjoldhøjbaren, hvor betonmurene er dekoreret med cubanske, revolutionære kunstplakater. Loftet er så lavt, at bandet tit slår hovederne mod loftsbjælkerne.

En gang imellem cykler Steffen Brandt de syv kilometer ind på Aarhus Universitet og følger sine forelæsninger. Han gør det af pligt. Ikke af kærlighed. Det vender vi tilbage til.

24 albums, tusindvis af koncerter og millioner af solgte plader senere. I efteråret 2012 fejrer TV·2 30-års jubilæum,

rende. Det var meget op til én selv at sørge for at få etableret nogle grupper, som man kunne få et arbejdsfællesskab op at køre omkring. Var man den lidt mindre udfarende type, kunne man godt stille og roligt forsvinde i mængden og gå gennem et studie ret alene. Og det på trods af, at man ellers på Nordisk var meget opsat på at få defineret en modoffentlighed, som det hed, altså en ny og bedre måde at forstå sig selv og verden på. Hvor den enkeltes behov var udskiftet med kollektiv bevidsthed og ansvar, som det så smukt hed.

Hvilke dele af danskfaget havde din særlige interesse?

Jeg var meget interesseret i litteratur, men da der efter den herskende mening på universitetet ikke var skrevet ret meget andet end borgerlig litteratur, måtte jeg så at sige forsøge at liste romaner ind gennem de små sprækker, der var i de meget strenge videnskabsteoretiske rammer.

Hvad skrev du speciale om?

Af samme grund kunne jeg få lov at skrive speciale om Jeppe Aakjær, fordi han som en af de første skildrede landarbejdernes vilkår i nogle meget socialt engagerede romaner. Litterært set var de ikke noget at råbe hurra for, men de fungerede, skrevet af et godt og ærligt hjerte.

Steffen Brandt

HVIS IKKE AARHUS HAVDE HAFT ET UNIVERSITET, VAR JEG NOK FLYTTET. UNIVERSITETET ER MED TIL AT HOLDE BYEN LEVENDE OG FORANDERLIG.

”

og det lægger i den grad beslag på Steffen Brandt. Han er overalt. I aviser, tv-programmer og på scener over hele landet. *AUGUSTUS'* henvendelse dumper ned midt i travlheden. Steffen Brandt foreslår, at vi laver størstedelen af interviewet pr. mail, så han kan presse det ind mellem de andre aftaler. "På den måde kan man også tænke lidt over, hvad man i grunden vil sige," lyder det fra sangskriveren.

Først gælder det tiden på Aarhus Universitet. Steffen Brandt begyndte at læse statskundskab i 1973. Faget var spændende, men så kom statistikforløbet og sorterede humanisttyperne væk. Steffen Brandt kiggede kort forbi historie, før han slog sig ned på danskstudiet, som han færdiggjorde i 1979.

Kan du huske din første dag på universitetet?

Min første dag på Dansk kan jeg huske. Jeg mødte op på Nordisk Institut i en skjorte med en stor sol på ryggen, som nogle piger, jeg boede med, havde syet til mig. Jeg tror nok lige, det var noget, der gjorde indtryk på mine medstuderende. Mere, end jeg egentlig brød mig om. Jeg besluttede mig for at underdresse lidt fremover.

Hvordan oplevede du studiemiljøet på universitetet?

Jeg synes, studiemiljøet på universitetet var absolut fravæ-

Var du med i foreninger eller lignende?

Der var kun meget politisk orienterede foreninger på daværende tidspunkt, og da alt i forvejen på studiet var politisk defineret, havde jeg ikke behov for også at møde op og synge med på de stærkt restringerede koder, som udgjorde den nye socialistiske offentlighed. Retorikken var ærlig talt noget karikeret, grænsende til det ubehjælpelige. Et af de værste minder fra min tid på universitetet var engang, hvor en gruppe meget kulturrevolutionære undervisningsassistenter efter nogle flammende taler besluttede at gå op og chikanere et par af de lidt mere forsigtige lektorer ud af deres kontorer og deres håbløse forankring i en eller anden falsk bevidsthed, som det malende hed.

Hvordan forholdt du dig til dette miljø?

Jeg var selv meget engageret, socialt og praktisk, på den måde, at vi jo i musikmiljøet levede nogle drømme ud og organiserede os alternativt i forhold til den etablerede musikbranche, blandt andet ved at oprette musikernes egen booking. Men jeg havde svært ved at acceptere en dogmatisk politisk praksis, som udelukkede andre holdninger og synspunkter.

FOTO: LARS KRUSE

Munden står sjældent stille på Steffen Brandt under fotograferingen.

- Må jeg foreslå billedteksten: "Her viser Steffen Brandt sin nye vinterjakke af mærket Samsøe & Samsøe." Nej, jeg har et andet forslag til billedtekst: "Steffen Brandt vil ikke være overrasket, hvis Ole Worms Allé i Universitetsparken efter denne artikel i stedet navngives "Steffen Brandts Allé." Snakker jeg for meget? Bare stop mig!

Hvordan oplevede du universitetsfesterne?

Fester er jo altid fester, og når det blev hen på morgenen, viste de meget forbitrede undervisningsassistenter sig at være rimeligt menneskelige – for ikke at sige almindelig gennemsnitligt bøvede med meget naturlige og stærkt påtrængende behov.

Du spillede musik sideløbende med studierne – overvejede du nogensinde, hvad du skulle "satse på"?

Vidste du, at du gerne ville være musiker?

Jeg så universitetsstudiet som en pligt. Studiet fik ikke min kærlighed – det gjorde musikken. Men jeg havde en intuitiv fornemmelse for uddannelse, en forståelse, som handlede om at få noget fyldt på min unge og friske hjerne – ud fra en betragtning om, at den havde godt af at blive brugt, og at den kapacitet, man oparbejder i sin ungdom, bliver hængende for livet. Jeg ved ikke, om den teori kan stå for en videnskabelig redelighedstest, men det føles rigtig! Jeg ville have en uddannelse for at skærpe og udvikle mine evner og for med

uddannelsen som ballast at kunne kaste mig ud i en usikker kunstnerisk karriere som musiker.

Hvordan er dit forhold til Aarhus Universitet i dag?

Rigtig godt. Jeg kommer der meget. Jeg har været inviteret ind i forskellige undervisningssammenhænge, hvor mine erfaringer kan være til nytte – for eksempel som gæstelærer i sangskrivning og som eksempel på én, der har forvaltet sin akademiske uddannelse på en lidt anderledes måde. I disse sammenhænge får jeg et godt indblik i tidens strømninger – for eksempel, hvad de studerende er optaget af.

Har du kunnet bruge din viden fra danskstudiet i din sangskrivning?

Ja, ubetinget, ja. Jeg har simpelthen fået en metode, som gør, at jeg frygtløst kaster mig over enhver opgave. Fordi jeg har lært at disponere mit stof og lært, hvordan jeg skal finde relevant materiale frem og samtidig har interesseret mig for den kommunikative del.

>>

FOTO: LARS KRUSE

STEFFEN BRANDT

Født 1953 i Åbyhøj. Blev i 1979 cand.mag. i dansk fra Aarhus Universitet. Dannede i 1981 TV·2 sammen med Georg Olesen, Sven Gaul og Hans Henrik Lerchenfeldt. I løbet af studietiden spillede Steffen Brandt i bandet Taurus, der var forløberen for TV·2. TV·2's udgivelser har solgt over 2 millioner eksemplarer siden debutalbummet "Fantastiske Toyota" i 1981. TV·2's seneste album "Showtime" udkom i 2011, og i forbindelse med 30-års-jubilæet udgav de i 2012 en jubilæumsboks, der ud over de 17 studiealbums blandt andet også indeholder endnu ikke udgivet materiale. Steffen Brandt bor i Aarhus sammen med kunstneren Jo Dam Kærgaard, som han har tre børn med.

Har du nogensinde brugt din kandidatgrad i andre sammenhænge?

Ikke sådan direkte, men jeg ville ikke være bange overhovedet for at træde direkte ud i verden og undervise eller forske for den sags skyld. Det er der så måske andre, der vil ...

Hvordan får du inspiration til dine sange?

Jeg forsøger at leve et rimeligt almindeligt liv med de overvejelser, alle andre også må dealere med. Alene det vilkår giver rigeligt stof til eftertanke. Og eftertanke er præcist mit område. Det er der, jeg kommer ind i billedet. For at undersøge og perspektivere. Det er en måde at forstå sig selv på – og en måde at bruge sproget på. Første gang jeg skrev dansk stil, opdagede jeg, at sproget kunne noget særligt. Sproget kan give nye erkendelser – hvis man giver det lov.

Forsvinder inspirationen nogle gange – og hvad gør du så?

Inspirationen er ikke noget, der kommer og går. Den er der og skal hentes frem på samme måde, som en opgave jo ikke skriver sig selv. Men når man først går i gang, bliver de fleste alligevel forbavsede over, at de vidste SÅ meget. Forskellen er kun, at min opgave er med livet som indsats. Også andres.

Hvad betyder det, at det er med livet som indsats?

Med livet som indsats betyder, at der skal være noget på spil i de sange, man ulejliger andre mennesker med. Udgangspunktet må gerne være noget levet liv, også af den slags, som ikke helt lykkes. Hvis man beskæftiger sig med den slags alvor, har man jo også et ansvar over for sine lyttere.

Hvilken sang er du mest glad for at have skrevet?

Det er selvfølgelig svært, men "De første kærester på månen" rummer sådan set alt, hvad der skal være i en for mig helstøbt sang: uro, længsel og håb. Med en vis klarhed på toppen!

Har du en livsfilosofi?

Jeg tror på en tillempet udgave af karmaloven: Man får, hvad man giver ud. Ikke som en studehandel, men som en naturlig måde at respektere livet og sine medmennesker på.

Hvorfor er du blevet i Aarhus?

Hvis ikke Aarhus havde haft et universitet, var jeg nok flyttet. Universitetet er med til at holde byen levende og foranderlig. Selvfølgelig er der også andre grunde, som for eksempel at byen er stor nok til, at du kan gemme dig, men ikke stor nok til, at du kan blive væk. ■

tema

Tilbage til naturen

– KAN VI DET?

Vi elsker grøntsager med jord på fra små økologiske landbrug, rejser til klodens fjerne pletter på jagt efter autentiske oplevelser, nyder den oprindelige danske natur og følger flittigt med, når Bonderøven på charmerende vis udlever drømmen om et simplere liv.

AUGUSTUS ser på det moderne menneskes trang til det naturlige. For findes det autentiske og naturlige overhovedet? Og er vores søgen efter det en del af løsningen eller problemet, når de globale udfordringer skal løses?

Naturligvis

– MEN HVORFOR EGENTLIG?

AF PEDER HOLM-PEDERSEN

Vi dyrker det naturlige og autentiske, for det moderne menneske savner fast grund under fødderne. Men det autentiske findes kun i vores hoveder, og de økologiske grøntsager med jord på bliver nemt en dårlig undskyldning for ikke at gøre noget reelt ved vores problemer. To forskere analyserer tidens jagt på autenticitet.

Den artikel, du skal til at læse nu, kære læser, er ganske enkelt fantastisk. Ordene klinger perfekt, og sætningerne får nærmest meningen til at pible frem af sig selv på hver eneste linje. Virkelig en velkomponeret og helt igennem fremragende artikel.

En så selvrosende indledning på en artikel vil nok forekomme de fleste at være helt utilstedelig. For lige som inden for alle andre erhverv er det heller ikke god stil, når journalister roser egne kreativer til skyerne.

Men der er én undtagelse, fortæller filosof Brian Benjamin Hansen. Kokkefaget. Eller rettere tv-kokkefaget.

– Om det nu er Claus Meyer, der står i vandkanten et eller andet sted i Danmark og tilbereder et måltid af gode danske råvarer, eller Nikolaj Kirk fra tv-programmet *Nak og Æd*, der er i gang med en grævling over bål, så er der ingen grænser for superlativerne, når de smager på deres egen mad, siger Brian Benjamin Hansen.

Han har netop forsvaret sin ph.d.-afhandling om vores forhold til mad, og så er han også medlem af filosof-kollektivet Center for Vild Analyse, der leverer analyser af vores samtid blandt andet i *Dagbladet Information*, hvor eksemplet med tv-kokkene er hentet fra.

Og hvad der mere præcist er på spil dér, vender vi tilbage til. Det har nemlig noget at gøre med en generel tendens til at søge tilbage til naturen og det autentiske, fortæller Brian Benjamin Hansen. For om det nu er Bonderøven og hans

families simple liv på Kastanjegården, der uge efter uge kan samle over 700.000 seere, turister, der rejser ud for at finde uberørte og autentiske pletter på kloden, eller folks store fokus på økologiske porrer, så er det udtryk for, at vi søger det naturlige. Men hvorfor denne hang og trang til det naturlige i det 21. århundrede?

GUD ER BLEVET EN GRØNTSAG

Brian Benjamin Hansen ser tydeligt tendensen i vores forhold til mad. At vi helst vil have økologiske grøntsager med jord på fra et lille autentisk landbrug, er et eksempel. Et andet er mælkens historie, som den kan aflæses i mælkereklamerne gennem tiden, fortæller Brian Benjamin Hansen.

– Tidligere var mælkekartonerne typisk prydet med billedet af en mejerist i hvid kittel. Det var den standardiserede og industrielle mælk, der var behandlet efter alle kunstens regler på mejeriet, der solgte, for så var man sikker på, at det var god og sund mælk, man ikke blev syg af.

I dag er det lige omvendt.

– Nu er det koen, der er i centrum. Måske flankeret af en autentisk bonde.

For det er fortællingen om mælkens naturlige kilde, vi vil have. At det så stadig er Arlas store maskineri, der står bag det meste "naturlige" mælk, gør os ikke så meget.

At det naturlige er kommet i centrum, skal ifølge Brian Benjamin Hansen ses i sammenhæng med, at de store fortællinger, der giver menneskelivet mening, er blevet stadigt mere fragmenterede igennem de sidste 250 år.

– Det tydeligste eksempel på en sådan fortælling er selvfølgelig Gud, men i nyere tid har det også været nationalstaten eller troen på fremskridtet, der har givet vores liv mening og retning. Men alle disse fortællinger er blevet diffuse. Det moderne menneske savner fast grund under fødderne, og her kommer naturen ind i billedet.

Han fortæller, hvordan man inden for psykoanalysen betegner sådanne meningsgivende rammer for menneskets liv som Den Store Anden, The Big Other.

– Vi er gået fra The Big Other til The Big Mother. Moder Natur er for mange blevet en meningsgivende sammenhæng, som man blandt andet kan se sig selv som en del af, når de friske og naturlige grøntsager hives op af jorden og >>

Brian Benjamin Hansen

GUD DØDE IKKE, SOM NIETZSCHE ELLERS SAGDE. HAN GIK I KOMA OG BLEV EN GRØNTSAG.

Britta Timm Knudsen

DET AUTENTISKE ER IKKE NOGET, DER ER DERUDE I VIRKELIGHEDEN. DET FINDES KUN I VORES HOVEDER SOM EN FORESTILLING, DER SIGER MERE OM OS SELV END DEM, VI BETEGNER SOM AUTENTISKE.

”

tilberedes, siger Brian Benjamin Hansen og sætter udviklingen på spidsen:

– Gud døde ikke, som Nietzsche ellers sagde. Han gik i koma og blev en grøntsag.

MADPRÆSTER

Det er i det forhold, at vi skal finde en del af forklaringen på eksemplet med tv-kokkene. Brian Benjamin Hansen forklarer, hvordan madkunst er blevet et sted, hvor vi nærmest tilbyder noget, der er større end os selv.

– Der er noget semi-religiøst over den måde, vi taler om råvarerne på. De her helt fantastiske grøntsager, som har stået og suget saft og kraft fra den autentiske nordiske jord, og hvor det så er kokkens opgave, som en anden slags præst, at lede ritualen og vække råvarernes indre helligdom til live.

Det er derfor, kokke uden blusel kan stå og skamroze det, de lige selv har lavet.

– For det handler i virkeligheden ikke om kokkene, de er blot midler i en større sags tjeneste, nemlig de fantastiske råvarers, siger Brian Benjamin Hansen og peger på en madtrend, der fuldender tendensen, nemlig den såkaldte raw food-bevægelse, hvor maden skal være rå og ikke må opvarmes til mere end 42 grader.

– Her er grøntsagerne nærmest hellige, og man søger virkelig tilbage

til den oprindelige enhed med Moder Natur. Tilbage til tiden, før ilden blev opfundet, som man jo også plejer at kalde kulturens vugge. Det er som om, man nærmest vil stå og græsse sammen med køerne ude på sletten.

AUTENTICITETSFIX

Britta Timm Knudsen, der er lektor i oplevelsesøkonomi og begivenhedskultur, har også noteret sig tendensen. Blandt andet inden for turisme.

– Vi har tilsyneladende et begær efter det autentiske og naturlige, som vi udlever, når vi tager ud at rejse for at opleve den autentiske stemning af det oprindelige Tyrkiet, eller hvor rejsen nu går hen.

Men hun er kritisk over for begrebet om det autentiske og naturlige.

– Det autentiske Tyrkiet. Hvad skulle det være? Noget med at bo i små landsbyer og sidde på hug og lave mad, men hvorfor skulle det være mere autentisk end det moderne pulserende liv i Istanbul? Eller det nordiske køkken. Der er jo aldrig nogen, der har spist på den måde. Det er ikke spor autentisk, men netop noget, vi har konstrueret som sådan. Det autentiske er ikke noget, der er derude i virkeligheden. Det findes kun i vores hoveder som en forestilling, der siger mere om os selv end dem, vi betegner som autentiske.

Men derfor har det autentiske al-

ligevel virkelige effekter, forklarer Britta Timm Knudsen.

– For vi handler jo stadig efter det. Det gør jeg også selv. Jeg cykler troligt på marked på Ingerslevs Boulevard i Aarhus hver lørdag med min lille cykelanhænger for at købe grøntsager. Det er egentlig møgbesværligt og havde været meget nemmere, hvis jeg havde taget bilen ned i supermarkedet, men på den her måde får jeg mit lille autenticitetsfix.

DET SIMPLE LIV

Ifølge Britta Timm Knudsen siger vores forestillinger om det autentiske mere om os selv, end det siger om det, vi udpeger som autentisk. Så hvad siger de aktuelle forestillinger om os mennesker anno 2012?

– Hvis vi tager sådan noget som Bonderøven, så handler vores fascination af ham blandt andet om, at han tilsyneladende lever et liv uden for det konsumsamfund, som vi alle er spundet ind i og af og til drømmer om at blive fri af.

En drøm om en mere simpel og overskuelig verden.

– Bonderøven har ramt et godt selv-behov, der handler om, at vores verden er blevet så uoverskuelig, at det er de færreste af os, der har overblik over de produktionsprocesser, vi er en del af. I en nutidig gør det selv-kultur

FOTO: MARTIN DAM KRISTENSEN, SCANPIX

– Selvom Bonderøven på mange måder lever vores drøm om et simplere liv, er der nok ikke mange, der i virkeligheden gad leve som ham, siger Britta Timm Knudsen.

– Jeg gad i hvert fald ikke bruge mit liv på at bygge en dør og pløje en mark på gammeldags facon.

finder de fleste mennesker en helt basal glæde og tilfredsstillelse i at skabe noget. Sådan tror jeg, det har været, lige siden mennesket lavede sit første redskab.

Men hvorfor kaster vi os så ikke bare ud i det og lever det simple autentiske liv?

– For det første kan det jo slet ikke lade sig gøre. Samfundet ville gå i stå, hvis vi alle levede som Bonderøven, og når man ser ordentligt efter, kan han jo også kun leve sådan, fordi han er en stor mediestjerne. Han er afhængig af det moderne mediesamfund. I det perspektiv er der ikke meget autenticitet og simple living over Bonderøven.

Ifølge Britta Timm Knudsen handler det også om, at vi i virkeligheden slet ikke vil leve sådan, når det kommer til stykket.

– Mennesket har altid godt kunnet lide at lege med tanken om at leve i en anden kultur eller en anden tid, men uden at vi i virkeligheden vil leve der. Så selvom Bonderøven på mange måder lever vores drøm om et simplere liv, er der nok ikke mange, der gad leve som ham. Jeg gad i hvert fald ikke bruge mit liv på at bygge en dør og pløje en mark på gammeldags facon.

Selvom Britta Timm Knudsen betragter det autentiske som en konstruktion, ser hun vores trang til autenticitet som en i det store hele ganske harmløs tilbøjelighed. Men hun advarer imod,

at jagten på autenticitet kan komme til udtryk på knap så hyggelige måder. Det gælder for eksempel de nationalistiske bevægelser, der er i fremgang i Europa, hvor man søger en autentisk folkesjæl. Eller når turister besøger en fattig landsby i Kina og falder i svime over, at de fattige bønder er åh, så autentiske.

– Så bliver det ulækkert, for gu' er de da ej autentiske. De er pivfattige og undertrykte.

PERVERS FORNÆGTELSE

Brian Benjamin Hansen er også kritisk over for tendensen, men ud fra en lidt anden tilgang, for i hans optik er der elementer af det, han kalder pervers fornægtelse på spil i det moderne menneskes fascination af det autentiske og naturlige. Nemlig en fornægtelse af tingenes sande tilstand.

– For vi ved det jo godt. Vi ved jo godt, at der er noget grundlæggende galt med vores forbrugssystem og hele måden, vi har indrettet vores samfund på. Om det nu er finanskrisen, klimakrisen eller noget helt tredje, så er tegnene ikke til at tage fejl af.

Men det er en viden, vi ikke vil vide af. Så vi fornægter den. Og én af måderne, vi gør det på, forklarer Brian Benjamin Hansen, er ved at købe det økologiske æble og hygge os med Bonderøven om aftenen.

– Det bekræfter vores forestillinger

om, at verden kan blive bedre, uden at vi behøver at ændre noget grundlæggende i vores liv. Vi kommer til at fokusere på de her "rigtige" og naturlige varer i sig selv eller bonderøvens simple liv, som vi alle kan drømme om, i stedet for at adressere de egentlige problemer. Det økologiske æble bliver som en slags fetich for os.

ÉN STOR, DÅRLIG UNDSKYLDNING?

Betyder det, at Brian Benjamin Hansen ser hele naturbølgen som den rene fortrængning og én stor, dårlig undskyldning? Både ja og nej.

– Risikoen ved mange af de her bevægelser og fænomener er, at de fungerer som ventiler for vores moralske skrupler i den forstand, at vi køber det økologiske æble i stedet for at gøre noget reelt ved problemerne.

Men der er også positive potentialer i jagten på autenticitet.

– På den anden side er sådan noget som Bonderøven jo også udtryk for et reelt forsøg på at finde andre måder at forbruge og producere på. Så hvis det kan komme til at handle om andet og mere end at skabe gode følelser for den enkelte, kan jagten på autenticitet være med til at stille grundlæggende spørgsmål ved, hvad vi vil med vores forbrug, vores samfund og vores liv. 🍏

– Vi befinder os i et stort, sort univers. Hver eneste lille organisme på vores planet er mere kompliceret end noget som helst andet, universet hidtil har disket op med, siger Morten DD, der er biolog, naturvejleder og museumsinspektør ved Naturhistorisk Museum i Aarhus. Morten DD har medvirket i talrige tv- og radioprogrammer om naturformidling, senest DR-programserien "Bidt af naturen".

– Hvis Danmarks natur fik lov til at passe sig selv, ville det meste af landet ende med at se sådan der ud.

Morten D. D. Hansen, bedre kendt som Morten DD, peger på et stykke skov, der nærmest ligner en mur af sammenflettede grene. Skoven omkranses af et ufremkommeligt vildnis af meterhøje brændenælder, skvalderkål og burresnerre med de karakteristiske grønne frø, der klæber til tøjet.

Vi er i Nationalpark Mols Bjerge sammen med Morten DD, naturvejleder og museumsinspektør ved Naturhistorisk Museum i Aarhus. Han har sin daglige gang på Molslaboratoriet, som er museets feltstation i nationalparken.

En nationalpark er et område, der skal udvikle, sikre og bevare enestående dansk natur. I Mols Bjerger sker det imidlertid ikke kun ved at lade naturen passe sig selv. Sagen er ifølge Morten DD nemlig den, at mange arter ikke vil kunne overleve, hvis hele Mols Bjerger sprang i skov.

– Mange arter er knyttet til det åbne kulturlandskab, vi mennesker har skabt gennem 6.000 års primitivt landbrug uden kunstgødning og pesticider, siger Morten DD, der viser hjemmenvant rundt i det bakkede landskab med udsigt over Kattegat. Pludselig sætter han sig ned på hug.

– Mærk lige sandet her. Det er lunt, fordi solen kan varme det. Det kan

mange insekter godt lide. De trives ikke i en tæt skov. Derfor får skoven ikke lov til at brede sig over hele nationalparken. Græssende køer og heste sørger for at holde arealerne åbne, og vi slår også græsset nogle steder. Nogle vil måske sige, at det er kunstigt. Men dyrene, der er her, er jo ikke kunstige, siger han.

LIVLIGE KOKASSER

For det utrænede øje er der ikke meget liv at spore i Mols Bjerger denne blæsende oktoberdag. Men det er der for Morten DD. Han sætter jævnligt kikkerten for øjet og udpeger en sjælden fugl i det fjerne. Han hører puslen i krattet fra en hugorm og finder små firben, der

Morten DD

VI BOR PÅ EN FANTASTISK PLANET, DERFOR
MÅ VI FANDEME OGSÅ FORVALTE DEN MED
RESPEKT OG OMTANKE.

Kampen

AF IDA HAMMERICH NIELSON

FOR NATUREN

For at beskytte naturen må vi tæmme den. Lyder det selvmodsigende? Så læs med, når AUGUSTUS følger Morten DD rundt i Nationalpark Mols Bjerge, hvor han kæmper for at beskytte truede arter.

stirrer på os i få sekunder, før de med lynets hast piler ind i buskene. På en skråning ligger en kokasse. Andre ville skynde sig forbi, men Morten DD sætter sig ned og skiller kokassen fra hinanden med fingrene. Det lysebrune, bløde indre myldrer af liv: biller, larver, mider. Morten DD tager en stor, blåsort bille op på hånden.

– Her har vi en sjælden overdrevsskarnbasse. Den lever i kolort og er helt afhængig af køerne her. Ét år uden kolort, ingen overdrevsskarnbasser. Selvom den er intimt knyttet til kulturlandskabet – den er afhængig af de køer, vi placerer her – er der jo ingen, der vil påstå, at den ikke er natur, siger han.

– Grundlæggende prøver vi at finde ud af, hvilke arter der har brug for en prioriteret indsats. Dem prøver vi så at skabe plads til.

MANGE INTERESSER

Nationalpark Mols Bjerge har flere formål. Det handler ikke kun om at fremme den biologiske mangfoldighed – det handler også om friluftsliv, turisme, lokale interesser og samarbejde mellem politikere, forskere, landmænd og andre. Morten DD oplever stor samarbejdsvilje omkring arbejdet med at fremme den biologiske mangfoldighed, også kaldet biodiversitet, i området. Men det kan også være vanskeligt at balancere

mellem de mange forskellige interesser. Især, fordi biodiversitet ikke har en umiddelbar folkelig appel.

– Når folk lige pludselig hører, at der er penge at hente i forbindelse med nationalparkerne, tænker de ikke: "Yes, så kom der endelig penge til humlerovbiller." De tænker typisk: "Så kan vi få en sti eller et fugletårn." Der er en vis berøringsangst over for biodiversitet. Folk tror, det er vildt svært. Det skal formidles ordentligt, siger han.

– Tidligere har man forvaltet naturen ud fra landskabstankegange og landbrugstankegange. Det vil jeg gerne være med til at ændre. Vi skal kigge mere på indholdet i naturen, siger Morten DD. >>

FOTOS: JESPER PAAS

Den sjældne brune bjørnesvirreflue har udviklet et udseende som en brumbasse. "Beskyttelseslighed", forklarer Morten DD. "Hvis man ligner noget, der kan stikke, undgår man at blive spist." Fluen, der er på kraftigt tilbagetog i hele landet, er formentlig knyttet til lysåbne kildevæld.

– Kildevældene i Danmark gror til. Tidligere holdt husdyrene dem åbne, men i dag står husdyrene i stald året rundt. De mangler herude, siger Morten DD.

Den sjældne overdrevsskarnbasse lever i kokasser. Hunnen graver en dyb gang ned i jorden under kokassen – gangen kan nå ned i en dybde af 60 cm og har flere sidegange med "børneværelser".

– Nationalpark Mols Bjerger har en af de bedste lortebille-faunaer i Danmark, fordi køerne i området er økologiske. Konventionelle køer behandles med ormemedler, som dræber billerne, fortæller Morten DD.

SJÆLDNE DYR

Ifølge naturvejlederen kan nationalparken hjælpe med at gøre en forskel for de arter, der har brug for det. For eksempel planten kantet kohvede, der har sit eneste levested i Jylland her i Mols Bjerger. Eller mariehøneedderkoppen, som er en meget truet dyreart. I Danmark findes den kun på heder i Midt- og Vestjylland – og så lige her i Mols Bjerger. Og her findes den stort set kun på én eneste skrænt, som Morten DD viser frem.

– Mariehøneedderkoppen lever under jorden på denne årstid, så vi får den ikke at se i dag, forklarer han og hiver græstotter op af skrænten.

– Edderkopperne har brug for varme,

så det er fornuftigt at fjerne lidt af buskadset, så solen kan komme til.

Morten DD standser eftertænksomt op.

– Den har det svært. Måske mister vi den i længden, siger han. Han ligner dog ikke en, der har tænkt sig at opgive kampen for den lille edderkop.

EN FANTASTISK PLANET

Spørgsmålet om, hvorfor vi overhovedet skal bruge krudt på at beskytte naturen, får Morten DD til at hæve stemmen.

– Vi befinder os i et stort, sort univers. Hver eneste lille organisme på vores planet er mere kompliceret end noget som helst andet, universet hidtil

har disket op med. Vi bor på en fantastisk planet, derfor må vi fandeme også forvalte den med respekt og omtanke. Det er vores forpulede pligt at sørge for, at der er plads til de andre arter på denne planet, siger han.

– Folk i dag ser tit naturbeskyttelse som noget irrationelt, hippieagtigt "tilbage til naturen"-pjat. Så siger jeg: Prøv lige og hør. Den art, vi snakker om, hvis den forsvinder herfra, så kommer den aldrig igen. Så er det slut. Det er ikke hippieagtigt – det er at tage et ansvar! 🍷

Læs mere om Nationalpark Mols Bjerger på danmarksnationalparker.dk/Mols

Hvor vildt KAN DET BLIVE?

AF IDA HAMMERICH NIELSON

Mennesket skal lade naturen passe sig selv, hvis vi vil standse tabet af arter. Sådan lyder det fra to AU-forskere, der ønsker plads til mere vild natur i Danmark. Især store, vilde dyr. Måske elefanter.

Naturen skal have plads. Og ro. Hvis vi afsætter tilpas store arealer, hvor naturen har absolut førsteprioritet, og mennesket dermed trækker sig tilbage, vil der blive plads til de store, vilde dyr. Og de er helt afgørende for, at naturen kan klare sig selv – og for, at vi kan standse tabet af biodiversitet. Rasmus Ejrnæs, seniorforsker i biologi, forklarer:

– Hvis mennesket trækker sig tilbage med sine arealanvendende aktiviteter som for eksempel landbrug, skovbrug, jagt og fiskeri, vil der blive plads til de store, vilde, græsædende dyr som for eksempel kronstyr, bison, vildokser og vildsvin. Disse dyr kan skabe de åbne områder i skoven, som mange arter har brug for. Uden menneskelig indblanding, siger Rasmus Ejrnæs. Sådan er det ikke i Danmarks nationalparker, og det ærgrer biologen.

– I Nationalpark Mols Bjerge er der masser af landbrug, skovbrug og trafik. I Nationalpark Thy er der masser af nåletræsplantager, plantet for at dæmpe den vilde natur og producere tømmer. Ingen af delene fremmer nationalparkernes effekt i forhold til at standse tabet af biodiversitet, siger Rasmus Ejrnæs.

– Menneskelig indblanding er relevant i naturbeskyttelsen, når der skal rettes op på fortidens ødelæggelser – når dræn skal stoppes, plantager skal afvikles, og når græssende husdyr er eneste mulighed i de mange små naturområder. Men der er også brug for store sammenhængende naturområder, som får lov at passe sig selv, siger han.

Han foreslår derfor, at vi laver nationalparker efter internationalt forbillede, hvor vi beskytter naturen i nationalparkerne mod skadelige menneskelige aktiviteter. De politiske ambitioner med nationalparkerne i Danmark er simpelthen ikke store nok, mener han. Politikerne har ikke for alvor besluttet sig for, at nationalparkernes primære formål er natur, og de uklare mål skaber tvivl og skænderier.

– Nationalparkerne er udlagt efter lokale ønsker fra befolkningen og borgmesteren. Det passer ikke sammen med nationalparkerne som redskab i naturbeskyttelse. Nationalparkerne har karakter af lokale samarbejdsprojekter, der skal skabe øget folkelig opmærksomhed om naturen. Men det standser ikke tabet af dyreliv, siger han.

DE STORE DYR SKAL TILBAGE

I Danmark er der forskellige projekter, der forsøger at få de store dyr tilbage i naturen. Det gælder for eksempel bisonprojektet på Bornholm og vandbøffelprojektet i Vorup Enge ved Randers. Projekterne er inspireret af *rewilding* – en idé om at forsøge at indrette naturen, som den så ud oprindeligt. Før vi mennesker begyndte at blande os.

Oprindeligt var Europa fyldt med store dyr som eldsdyr, bisonokser, urokser, vildheste – ja, sågar elefanter, næsehorn og løver bevægede sig rundt i den europæiske natur. Mennesket fortrængte de store dyr, og nu mangler de i vores økosystemer. Det betyder tab af biodiversitet, siger tilhængerne af *rewilding*. Professor i biologi Jens-Christian Svenning er optaget af fænomenet:

– Det vigtigste argument for *rewilding* er, at de store dyr hører til i vores natur og kan udfylde vigtige roller i vores økosystem. Det handler også om at bevare de store dyr – selvom vi ser masser af løver og elefanter i naturprogrammer, går det faktisk rigtig skidt ude i virkeligheden. Der er brug for at tænke over, hvordan vi kan få plads til disse dyr i verden, siger Jens-Christian Svenning.

Det betyder ikke, at der skal slippes løver fri i den danske natur. Der er mange ting at tage hensyn til – for eksempel befolkningstæthed. Men løven er relevant i en europæisk sammenhæng, mener biologiprofessoren. Så sent som i bronzealderen levede der løver i Rumænien.

– I større naturområder kunne de sagtens tænkes ind igen, siger han.

Det kræver måske indhegninger, men det er ikke anderledes end i Afrika og Asien, hvor løverne i dag stort set er begrænset til naturreservater.

TILBAGE TIL NATUREN

Blandt biologer er der ikke enighed om, hvorvidt *rewilding* er en god idé. Kritikken af idéen går blandt andet på, at der er en risiko for, at de "nye" arter kan ødelægge noget af det, vi har. Den risiko anser Jens-Christian Svenning imidlertid for at være meget, meget lille.

– De arter, vi har i den europæiske natur nu, har eksisteret side om side med for eksempel bisoner og skovelefanter det meste af deres historie, siger han.

Men er det ikke unaturligt at begynde at flytte rundt på dyrene? Til det siger Jens-Christian Svenning:

– Det, du ender med at få ud af det, er mere naturligt end det, vi har nu. Vi taler om arter, som rent faktisk hører hjemme i vores økosystemer, de har bare manglet nogle tusinde år. Det er den nuværende situation, der er mærkelig. ■

STENALDERMAD ER *hot* – MEN ER DET *godt?*

Ny madtrend forkæler din indre hulemand med mad som i stenalderen. Men er det en diæt, der er værd at sætte tænderne i, og er den overhovedet sund for moderne mennesker?

AF MARIE GROTH ANDERSEN

Urter og ukrudt er på menuen på landets gourmetrestauranter. Gamle kornsorter som emmer, spelt og ølandshvede æltes ind i moderne brød som aldrig før, og mormors mad er blevet cool. Mange af de nyeste køkken- og madtrends er tilbageskuende og hylder det naturlige, det autentiske og det oprindelige. Seneste skud på den stamme tager os 13.000 år tilbage i tiden, tilbage til stenalderen, og kaldes både stenaldermad, hulemandskost, paleo og primal gastronomi.

Trenden startede i USA, hvor Dr. Loren Cordain er blandt bannerførerne for stenaldermaden. Herhjemme er gourmetkokken Thomas Rode Andersen og forfatteren Tor Nørretranders blandt fortalere for stenaldermad. Grundtanken bag diæten er, at vi skal spise som vores forfædre i stenalderen, før agerbruget blev indført. Tilhængerne mener, at vores krop er genetisk programmeret til stenalderkosten. De store mængder stivelse fra korn og kartofler i nutidens kost er derfor med til at gøre os syge, mener de. Den moderne stenaldermad består af alt det magre kød, fisk og skaldyr, som man kan spise. Dertil masser af frugt, bær, svampe, nødder og stivelsesfri grøntsager. Kornprodukter, sukker og bønner er bandlyst, og der hersker uenighed om, hvorvidt man må indtage mælkeprodukter.

GAMLE BEN OG NY TEKNOLOGI

Men hvordan kan vi vide præcis, hvad vores forfædre spiste for 13.000 år siden, når både vores forfædre og deres mad for længst er forsvundet?

Vores viden på området er da også begrænset. Der er ikke mange fund tilbage fra den tid. Men gamle knoglefund kombineret med ny teknologi har ledt forskerne på sporet af stenalderfolkets gastronomiske udfoldelser, forklarer Helle Juel Jensen, der er lektor i arkæologi med speciale i stenalderen.

– De seneste årtier er der sket meget inden for analyser af isotoper af kulstof og kvælstof. Ved at undersøge indholdet af kulstof og kvælstof i knogler fra mennesker og dyr kan vi få et indblik i, hvad de forskellige individer har spist. Derved kan vi se, at man på vores breddegrader i det sidste årtusind inden agerbrugets ankomst for 6.000 år siden spiste rigtig meget marin føde såsom sæler, fisk og skaldyr, fortæller Helle Juel Jensen.

ET SUNDT, MEN KORT LIV

På køkkenmøddinger fra stenalderen kan man se, at det blandt andet var østers, fisk, fugle og større dyr som hjorte og urokser, som mættede vores forfædre. De har også spist hasselnødder og agern. Som supplement til det kan de have samlet vandgræs, vilde bær, æbler, rødder og svampe, men i hvor stort et omfang kan arkæologerne ikke vide.

– De ser ud til at have været sunde mennesker. Skeletterne viser sjældent tegn på sygdomme, og det er først senere, når vi begynder at spise kulhydrater, at vi ser tegn på karies i tænderne på skeletterne. Til gengæld har stenalderfolket typisk haft en gennemsnitsalder på omkring 35 år. Man skulle være heldig for at blive 50 år, børnedødeligheden var stor, og kvinderne døde ofte i barselsseng, fortæller Helle Juel Jensen og fortsætter:

– De har også bevæget sig meget mere, end vi gør i dag.

FORSKEL I LIVSSTIL

Netop forskellen mellem stenaldermenneskets aktive livsstil og det

moderne menneskes overvejende stillesiddende adfærd er hovedårsagen til, at professor i folkesundhed Kim Overvad er skeptisk over for den nye stenalderrend.

– Stenalderkosten baserer sig på personer, som havde en anden livsførelse end os. De brugte en stor del af deres vågne tid på at jage føde. Vi er kun fysisk aktive i en begrænset del af vores vågne tid, siger han.

Han mener heller ikke, at man kan sætte lighedstegn mellem deres kost og det faktum, at vores forfædre tilsyneladende ikke led af de livsstilssygdomme, som vi moderne mennesker dør med.

– Sukkersyge, hjerte-kar-sygdomme og mange kræftformer rammer primært ældre mennesker. Men de blev jo ikke gamle i stenalderen, de levede simpelthen ikke længe nok til at blive ramt af disse livsstilssygdomme, forklarer han.

VI HAR UDVIKLET OS

At vores evne til at optage næring fra nye typer fødevarer ikke har udviklet sig siden stenalderen, er han også uenig i.

– Vi har udviklet os, så vi fint kan fordøje og omsætte eksempelvis grove kornprodukter, og hvis vi fortsætter med at indtage mælk efter spædbørnsstadiet, kan vi også tåle mælk selv som voksne, forklarer han.

– Stenalderrenden virker som en romantiseret og også urealistisk forestilling. Samtidig er det store indtag af kød problematisk af flere grunde. Protein fra kød er noget af det, der mangler på verdensplan. Sundhedsmæssigt er kød heller ikke uproblematisk, ved tilberedning af kød kan der for eksempel opstå stegemutagener, der kan være kræftfremkaldende. Så jeg vil anbefale et mere moderat indtag af kød.

Der er dog også sunde elementer i stenalderkosten, fastslår han:

– Der er bred enighed om, at vi kun har begrænset brug for stivelse, og at raffinerede kulhydrater som hvidt brød, sukker, kartofler og hvide ris bør undgås. Hvidt brød kan sidestilles med kage. Men jeg er ikke enig i, at man ikke bør spise kulhydrater i form af grove fuldkornsprodukter. De indeholder kostfibre, som er svære for os at få gennem andre typer madvarer, forklarer han.

Om bølgen af mad- og diættrends, såsom stenaldermad og raw food, der i disse år skyller ind over os, lyder professorens pragmatiske kommentar:

– Sundhedsstyrelsens otte kostråd er meget fornuftige, men de er måske ikke så sexede, og man kan jo heller ikke skrive og markedsføre en ny bog om dem hvert år. 🍷

STENALDERKOST ER *ikke klimavenlig kost*

Det belaster klimaet, hvis vi fylder mere kød på tallerkenen.

AF MARIE GROTH ANDERSEN

På takeawayrestauranten Palæo i Torvehallerne i København kan moderne hulemænd sætte tænderne i en "meatza", stenalderversionen af pizza, hvor brødet er erstattet af en bund af oksekød toppet med tomatpuré, skalotteconfit, syltede svampe og pesto. Tilhængerne af stenalderkost går nemlig i en stor bue uden om kornprodukter, men spiser gerne masser af magert kød.

Men det store kødindtag belaster klimaet. Det kræver nemlig væsentlig mere energi at producere et kilo kød end et kilo stivelse, påpeger sektionsleder John E. Hermansen, der forsker i økologi, husdyrbrug og fødevarer-systemer.

– Vi ser en kæmpe stigning i kødforbruget i USA og Europa. De seneste 40 år har vi produceret tre gange så meget svinekød og syv gange så meget kylling for at kunne dække efterspørgslen, der blandt andet skyldes øget velstand, fortæller han.

VÆKKER BEKYMNING

Den store efterspørgsel gør det nødvendigt at inddrage store jordarealer til foderproduktion, og det er med til at varme kloden op.

– Alene seks til otte procent af den samlede globale opvarmning udledes fra arealer, der opdyrkes for at producere dyrefoder, fordi der udledes CO₂ som følge af skovrydning og opdyrkning af tørvejord. Derfor vækker det stigende kødforbrug bekymring, siger John E. Hermansen.

Der er forskel på, hvor store CO₂-aftryk de enkelte kødtyper sætter. Oksekød er i den tunge ende, mens svinekød, kylling og opdrættet fisk belaster klimaet mindre. Og samvittigheden bliver ikke renere af at vælge økologi.

– En økokylling er ikke mere klimavenlig. Vegetabilsk økologiske produkter har en fordel i forhold til klimaeffekten, men når det gælder animalske produkter, er klimaeffekten stort set den samme som hos de konventionelle produkter, fortæller John E. Hermansen.

KØD FRA SUPERMARKEDET

I erkendelsen af, at det er urealistisk, at moderne mennesker kun må spise kød fra vildt og fisk, accepterer tilhængerne af stenalderkost, at det er nødvendigt at købe kød i supermarke-

Sæt tænderne i stenalderen

Prøv en treretters stenaldermenu

forret

FRISKE ØSTERS

*

hovedret

STEGT RÅDYRKØLLE
MED HASSELNØDDER OG SVAMPE

*

dessert

VILDE ÆBLER OG BÆR
MED HONNING

det. Men forestillingen om, at vi spiser som vores forfædre og samtidig nyder godt af bekvemmeligheden ved at handle i et supermarked, er ifølge John E. Hermansen forfejlet. Det kød, som produceres i dag og forhandles i supermarkederne, adskiller sig nemlig markant fra det kød, vores forfædre i stenalderen stegte over bålet.

– Kød afspejler fedtsammensætningen i den mad, som dyret har spist. En vild fugl er ernæringsmæssigt slet ikke det samme som en kylling, der er fodret op på majs eller soja. De to ting kan ikke sammenlignes, forklarer han. Vil vi spise som i stenalderen, skal de dyr, vi spiser, så at sige også have spist, som dyr gjorde i stenalderen. 🍷

Fuldt hus til AUGustus-arrangement

Et par hundrede alumner, studerende, ansatte og andre interesserede var mødt op, da AUGustus en eftermiddag i september afholdt debatarrangement under overskriften "På vej mod det ungdommelige samfund". Tilhørerne hørte aldersforsker Tine Frstrup og idéhistoriker Jens Erik Kristensen analysere og diskutere den omsiggribende ungdommelighed.

– Det handler ikke om at mobbe ungdommen. Det handler heller ikke om, at det er en katastrofe, at vi er på vej mod det ungdommelige samfund. Jeg er bare betænkelig ved de værdier, udviklingen er båret af. Den livslange udviklingstrang bliver hurtigt til en udviklingstvang, sagde Jens Erik Kristensen, inden det spørgelystne publikum fik ordet.

NÆSTE AUGustus-ARRANGEMENT

Øko-gulerødder og Bonderøve

– ET USOLIDARISK VESTLIGT OVERSKUDSFÆNOMEN ELLER EN DEL AF SVARET?

Er økologiske porrer, hjemmelavede speltboller og Bonderøven en del af svaret eller en del af problemet, når globale udfordringer som klima- og fødevarekriser skal løses?

AUGustus sætter tidens trang til det naturlige til debat.

Mød blandt andre fødevare- og klimaprofessor og tidligere medlem af FN's klimapanel Jørgen E. Olesen (se artikel side 29).

Arrangementet afholdes i samarbejde med Folkeuniversitetet og Studenterhus Aarhus.

ONSDAG DEN 6. FEBRUAR 2013 KL. 16.30 - 18.00

Stakladen

Studenternes Hus, bygning 1422

Fredrik Nielsens Vej 2

8000 Aarhus C

Læs mere, og tilmeld dig på www.au.dk/augustus

Deltagelse er gratis, men tilmelding nødvendig.

AARHUS
UNIVERSITET

Folkeuniversitetet

Studenterhus AARHUS

På sporet af *fortidens* *klima*

Hvordan opførte klimaet sig, før mennesket fik fyret op under den globale opvarmning? Det arbejder to AU-forskere med at skaffe svar på. Indtil videre har de kortlagt atmosfærens opførsel over Nordatlanten, Europa og store dele af Arktis 5.200 år tilbage i tiden.

AF MARIE GROTH ANDERSEN

Vil man forstå nutiden, må man kende fortiden. Og hvis vi skal gøre os forhåbninger om at forstå nutidens og ikke mindst fremtidens klima, må vi skue tilbage i tiden. Det mener Mads Faurschou Knudsen, lektor i geoscience, og Jesper Olsen, lektor i fysik. Sammen med den engelske forsker John Anderson har de rekonstrueret atmosfærens cirkulationsmønster i området omkring Nordatlanten, heriblandt Nordeuropa, det østlige Nordamerika og Sydvestgrønland 5.200 år tilbage i tiden. Deres opdagelse har vakt opsigt, fordi den gør os i stand til at skue mere end 4.000 år længere tilbage i tiden, end det hidtil har været muligt. Og det er noget så simpelt som

iltindholdet på bunden af en grønlandsk sø, der har ledt dem på sporet af fortidens atmosfæreforhold.

– Vores undersøgelser giver en indsigt i, hvordan klimaet opførte sig, før mennesket greb ind, samt hvordan en af de mekanismer, der styrer klimaet i vores del af verden, har varieret gennem tid. Og det er fundamentet for, at vi kan forstå de klimaforandringer, der er sket de seneste 150 år, fortæller Mads Faurschou Knudsen.

Rekonstruktionen af det nordatlantiske klima kan ikke forudsige fremtidens klima. Men den angiver mønsteret for klimaets vekslen mellem længerevarende perioder med henholdsvis kolde og tørre eller varme og våde vintre gennem de sidste 5.200 år.

– Det kan vi sammenholde med de ændringer i klimaet, der sker nu. På den måde kan vi vurdere, hvor store de nutidige ændringer er i forhold til de naturlige variationer i klimaet, vi har set tidligere, forklarer Mads Faurschou Knudsen. Dermed er resultaterne med til at kvalificere de klimamodeller, der benyttes i forsøget på at forudsige fremtidens klima.

ISTID OG MIDDELALDERVARME

Men hvordan har klimaet så artet sig de seneste 5.200 år? Rekonstruktionen tegner et billede af, at klimaet har varieret meget gennem tiden. For eksempel kan den lille istid, som varede fra 1500-tallet til 1800-tallet, aflæses i resultaterne. Her frøs sundet mellem Danmark og Sverige til og gjorde det muligt for svensken at gå i land i Danmark. Det var medvirkende til, at Danmark måtte afstå Skåne, Halland og Blekinge til Sverige.

Også den såkaldte middelalderlige varmeperiode omkring år 950-1250 er tydelig i rekonstruktionen som en periode, der gav varme og våde vintre i Danmark.

Jesper Olsen

DET VAR NÆSTEN FOR
GODT TIL AT VÆRE
SANDT, OG VI MÅTTE
LIGE SUNDE OS OVER
EN FROKOST, INDEN VI
KUNNE GÅ VIDERE.

”

– Vi kan se, at vejrforholdene i denne periode har afstedkommet noget højere vintertemperaturer i Nordeuropa end i dag, fortæller Jesper Olsen.

EN SØ AF VIDEN

Det er iltindholdet i aflejringer på bunden af en sø i Sydvestgrønland, der har gjort det muligt for forskerne at rekonstruere fortidens nordatlantiske klima. Ved et tilfælde fandt de ud af, at iltindholdet i aflejringerne afspejler det klimafænomen, som kaldes den Nordatlantiske Oscillation (NAO), og som stærkt forenklet kan beskrives som en atmosfærisk trykforskel mellem Island og øgruppen Azorerne, der ligger ud for Portugals kyst. Denne trykforskel bestemmer groft sagt, hvorfra vi får vores vejr og dermed, hvordan vejret bliver.

– Når NAO er positiv, giver det milde og fugtige vintre i Nordeuropa og Nordamerika, mens vintrene på Sydvestgrønland og det nordlige Canada bliver kolde og tørre. Det omvendte gør sig gældende ved negativ NAO, forklarer Jesper Olsen.

I perioder, hvor det har været koldt i Grønland som følge af positiv NAO, har der været mindre ilt til stede på bunden af søen end i de varmere perioder, der

er udtryk for negativ NAO. Dermed kan forskerne tegne et billede, der viser, hvordan NAO-fænomenet har varieret gennem tusinder af år i det nordatlantiske område og har skabt vekselvirkninger mellem kolde og varme perioder i f.eks. Nordeuropa.

Om den lidt tilfældige opdagelse fortæller Jesper Olsen:

– Det var ikke en undersøgelse, vi havde designet på forhånd. Men da det gik op for os, at borekernen fra søen kunne bestemme variationer i fortidens atmosfæreforhold, tænkte vi, at det næsten var for godt til at være sandt, og vi måtte lige sunde os over en frokost, inden vi kunne gå videre.

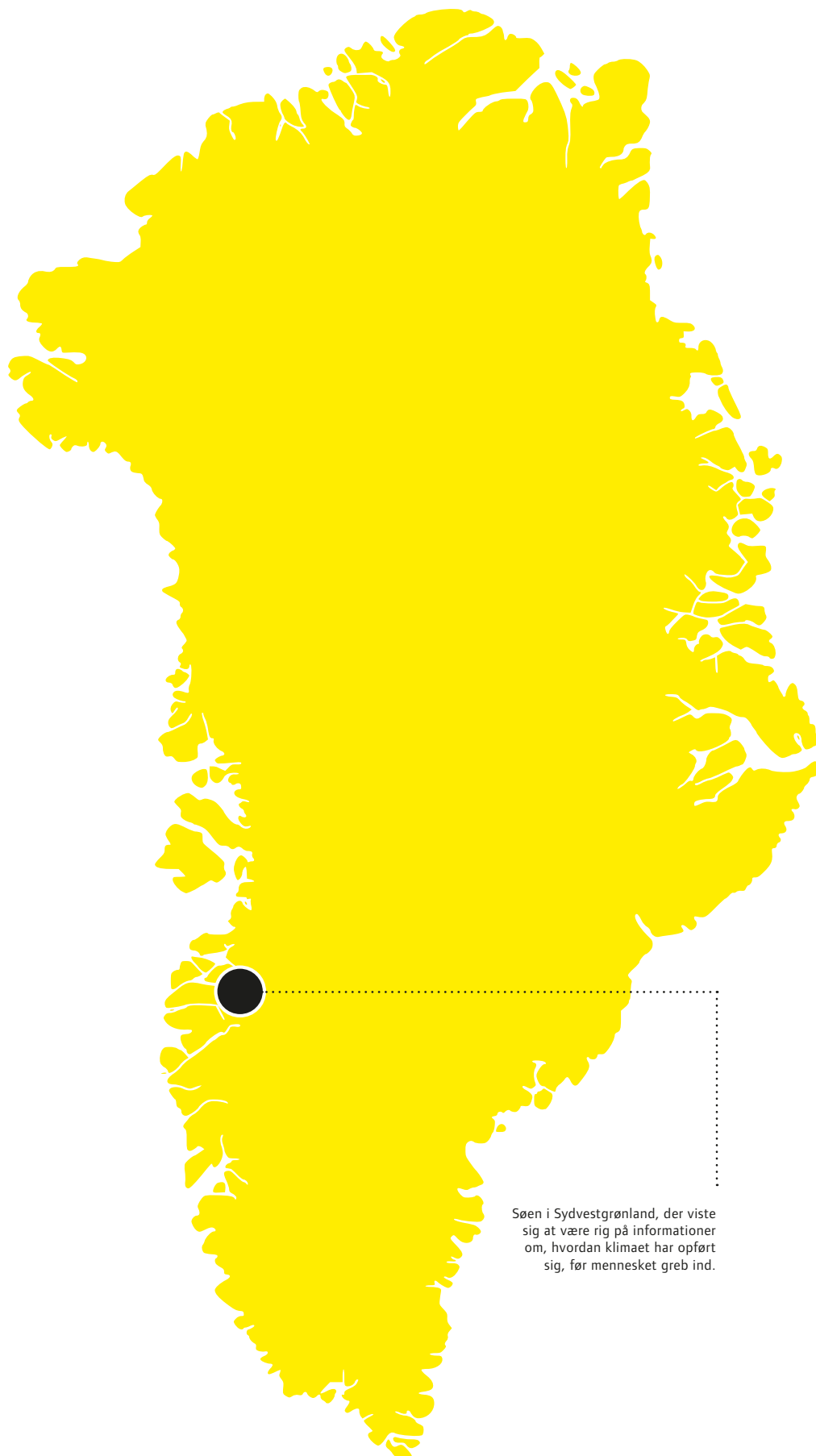
KOMPLEKST KLIMA

Viden om fortidens variationer i atmosfæriske vindforhold er dog langt fra tilstrækkeligt, hvis vi skal forstå menneskets indflydelse på klimaet og forsøge at forudsige fremtidens klima.

– Klimaet er en kompleks størrelse, og NAO-fænomenet er kun en af flere naturlige faktorer, der driver klimaet. Andre elementer som transport af varme via havstrømme samt solens aktivitet spiller også ind, forklarer Mads Faurschou Knudsen.

Derfor arbejder de to forskere nu videre med at skaffe viden om fortidens klima. Blandt andet håber de på at forstå sammenhængen mellem solens aktivitet og klimaet ved at kortlægge solens aktivitet tusinde år tilbage i tiden. Også dette projekt trækker på ekspertise fra flere institutter.

– Det sker i et tæt samarbejde mellem Institut for Fysik og Astronomi og Institut for Geoscience, og det skaber gode synergieffekter, hvor vi hver især bidrager med vigtige perspektiver, når vi for eksempel skal forstå, hvordan solens aktivitet har ændret sig, fortæller Mads Faurschou Knudsen.

Søen i Sydvestgrønland, der viste sig at være rig på informationer om, hvordan klimaet har opført sig, før mennesket greb ind.

Naturen STAMMER FRA *byen*

Himmel og helvede

Siden mennesket rejste sig og blev andet og mere end et dyr, har der ifølge professor i kunsthistorie Jacob Wamberg været en kløft mellem mennesket og resten af naturen, og lige siden de første hulemalerier har mennesket forholdt sig til naturen. Men det er først i takt med udviklingen af de mere avancerede civilisationer, at mennesket udvikler en samlet forestilling om naturen som noget andet end mennesket selv.

Jacob Wamberg peger på Mesopotamien som stedet, hvor konturerne af det natursyn, der skal gøre sig gældende helt frem til den sene middelalder, første gang tager form. Og der er fra starten en dobbelthed på spil, forklarer han.

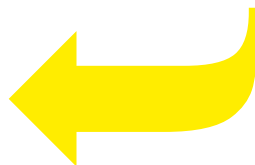
– På den ene side kan man spore en melankolsk længsel efter den her vilde og uberørte natur, der findes uden for bymurene. En længsel efter en oprindelig guldalder og en samhørighed med den store Moder Natur, som mennesket er født af, og som det med civilisationens fremvækst har været nødt til at forlade. Præcist som i paradismyten.

Den anden side af samme natur er anderledes dystre.

– For samtidig sker der en dæmonisering af naturen, der beskrives som en kaotisk og farlig underverden, hvor onde kræfter hersker, og mennesket kan gå under, siger Jacob Wamberg og nævner for eksempel, hvordan vildmarken i Det Gamle Testamente er beskrevet i nøjagtig samme termer som det infernalske Sheol.

– Paradis og helvede er simpelthen udspaltninger af samme grundbillede: den vilde natur. Og den spænding bliver aldrig afklaret.

Hvornår begyndte mennesket at gøre sig forestillinger om naturen som noget andet end det selv, og hvordan har vores syn på naturen udviklet sig gennem tiden? Professor Jacob Wamberg giver her sin korte version af naturens kulturhistorie, der falder i tre kapitler.

AF PEDER HOLM-PEDERSEN

Som en sygs længsel efter sundhed

Det ambivalente forhold til naturen holder sig op igennem middelalderen og helt frem til den tidlige renæssance omkring 1300-tallet, hvor de første tegn på fremkomsten af et nyt, moderne naturbegreb begynder at kunne aflæses i kulturen, forklarer Jacob Wamberg.

– Og det rummer fra start en dualisme mellem, hvad man i dag vil kalde et naturvidenskabeligt perspektiv og et æstetisk perspektiv på naturen.

Et af de første tegn på det æstetiske perspektiv kan dateres til den 26. april 1336. Da besteg den italienske renæssancedigter og humanist Francesco Petrarca det over to kilometer høje bjerg Mont Ventoux vest for Avignon.

– Og hvorfor gjorde han det? spørger Jacob Wamberg.

– Det gjorde han for sin egen fornøjelses skyld. Han kæmpede sig til bjergets top blot for at nyde udsigten. Det var nyt. Naturen var dengang ikke noget, man gik ud og nød synet af. Den ophøjede skønhed skulle groft sagt ikke findes i det jordiske, men hos Gud.

Petrarca bliver da også efterfølgende ramt af samvittighedskvaler over at stå der på toppen og lade sig beruse af naturens skønhed og helt glemme Gud.

– Så han er kun lige oppe og lette på låget og mærke fornemmelsen af den moderne naturdyrkelse, som vi senere ser sig udfolde i fuldt flor i romantikken, inden han så at sige kravler ned igen til den gamle verden.

Men nu var der lettet på låget, og lige så stille begynder det, Jacob Wamberg kalder en sentimentaliserings af naturen, at tage form.

– Mennesket omfavner så at sige naturen med sine følelser. Der udvikler sig en skuelyst, hvor mennesket nyder synet af den vilde natur og ikke mindst de følelser, det vækker.

Jacob Wamberg forklarer, hvordan blandt andet landskabsmaleriet udvikler sig og er med til at omdanne naturen til storslåede panoramaer. Man går ikke længere kun ud i naturen for at arbejde og skaffe mad på bordet, men også for at nyde naturen.

– Og igen: Hvem er det, der gør det? Det er byboerne. Forudsætningen for, at man kan nyde naturen, er, at man er trygt forankret i byen.

OP PÅ PINEBÆNKEN

Samtidig udvikler den anden side af det moderne naturbegreb sig: naturen

BRIDGMAN/SCAPIX

Den moderne natur. "Mennesket omfavner så at sige naturen med sine følelser. Der udvikler sig en skuelyst, hvor mennesket nyder synet af den vilde natur og ikke mindst de følelser, det vækker," forklarer kunsthistoriker Jacob Wamberg. Caspar David Friedrichs 'Der Wanderer über dem Nebelmeer', 1818

som en maskine.

– Man likviderer så at sige den gamle dæmoniske natur igennem neutralitet. Det er ikke længere en levende organisme, hvor gode og onde kræfter er på spil. Naturen er blot en samling neutrale kræfter, hvis hemmeligheder det er videnskabens opgave at aflure og den gryende industrialiserings opgave at udnytte.

Jacob Wamberg peger eksempelvis på Shakespeares samtidige, den engelske filosof Francis Bacon. Han formulerede tydeligt det nye perspektiv på naturen.

– Bacons beskrivelser af forholdet til naturen giver mindelser om datidens hekseprocesser. Naturen skal udsættes for pinefulde inkvisitoriske forhør, for som han skriver: "Naturen giver sig klarere til kende under den mekaniske kunsts afprøvninger og plager, end når hun overlades til sig selv."

Metaforikken minder på mange måder om nutidens kritik af det moderne menneskes fremfærd i forhold til naturen, forklarer Jacob Wamberg.

– Bacon så med andre ord allerede dengang, hvad der var undervejs. Men han syntes bare, det var godt. Lad os

endelig komme i gang og få Moder Natur op på pinebænken, så vi kan få vristet hemmelighederne ud af hende. Selvom de to moderne natursyn forekommer at være hinandens diametrale modsætninger, bunder de i samme forudsætning, fortæller Jacob Wamberg. Nemlig en afstand til naturen.

– Det er først, når man ikke længere står i et eksistentielt forhold til naturen, når man ikke længere er underlagt dens kræfter på en truende måde, at man kan beskrive naturen objektivt eller gå ud og nyde naturen og glædes over de subjektive følelser, den vækker i én.

Det moderne naturbegreb forudsætter således, at mennesket er trådt ud og sat fri af naturen. Men den frihed har også en pris, forklarer Jacob Wamberg og refererer til den tyske filosof og digter Friedrich Schiller fra 1700-tallet.

– Han sammenlignede den følelse, man i romantikken omfavnede naturen med, med den syges længsel efter sundhed. Hvad man definitivt havde forladt, var antikkens ureflekterede, men altså anderledes sunde forhold til naturen.

Jacob Wamberg

DET VILLE VÆRE ROMANTISK NATURSVÆRMERI AT HÆVDE, AT DER PRINCIPIELT ER NOGET GALT I AT ÆNDRE PÅ NATUREN.

”

Hvad vokser frem?

Ifølge Jacob Wamberg er det stadig den romantiske naturforestilling, der gør sig gældende i den brede kultur. Men noget nyt er undervejs, mener han.

– Vi på vej ind i en epoke, hvor det bliver stadig sværere at operere med et klart skel mellem, hvad der er natur, og hvad der er kultur, og derfor bliver det også sværere at operere med forestillingen om, at mennesket er trådt ud af naturen, som jo netop var forudsætningen for det moderne naturbegreb. Ifølge Jacob Wamberg mudrer skellet mellem natur og kultur til på mange områder.

– Sådan noget som klimaforandringerne. Er det kultur eller natur? Eller når vi er inde og pille ved naturens mindste byggesten og lave genmodificeret majs eller ændrer på vores genetiske koder. Hvilken status har resultaterne af det: kultur eller natur?

Er det så udtryk for, at mennesket er gået for langt i sin omgang med naturen? Ikke hvis man spørger Jacob Wamberg.

– Det ville være romantisk natursværmeri at hævde, at der principielt er noget galt i at ændre på naturen. Om genmodificerede majs er en god idé, må komme an på en prøve. Det virkelig interessante er for mig at se, at kulturen er kommet i spil i forhold til den biologiske evolution. Måske vi er på vej ind i en posthuman epoke, hvor kulturen bygger om på både naturen og mennesket? ■

Get real:
**BONDERØVEN ER
NOSTALGI OG
VIRKELIGHEDSFLUGT**

Imens vi drømmer om økologiske køkkenhaver og romantisk bondeliv, bliver der flere og flere maver at mætte i verden – uden mere plads til at dyrke fødevarer.

Fødevarer- og klimaprofessor Jørgen E. Olesen gør op med forestillingen om små idylliske, familiedrevne gårde og ser i stedet fremtidens landbrug som store forretningsdrevne virksomheder, der gør en forskel i den globale virkelighed.

AF BJØRG TULINIUS

Mød Jørgen E. Olesen når *Augustus* sætter tidens trang til det naturlige til debat.

Se mere på side 23

Øko-gulerødder og Bonderøve

– Et usolidarisk vestligt overskudsfænomen eller en del af svaret?

Vi kan godt lide Bonderøven.

Frank på Kastanjegården får os til at tro på, at det enkle liv er en mulighed. At stråtag, selvforsyning og selvbindermaskiner kan være et alternativ til et hektisk karriereliv med daglige synder som fastfood og afdragsfrie lån.

Men mens vi sidder foran fladskærmen og drømmer om at stå af ræset, ja, så er der andre og større problemer i verden, vi helt lukker øjnene for. Og som gør Bonderøven og det, han står for, til et udtryk for manglende erkendelse af, at verden lige nu står over for kæmpestore udfordringer, der bestemt ikke løses af at søge tilbage til husmandsstedet og vores egen lille urtehave.

– Den der nostalgiske hygge med små landbrug og familiedrevne gårde – det er simpelthen helt *out of the question*, lyder den kontante dom fra professor Jørgen E. Olesen, der er tidligere medlem af FN's klimapanel og nu medlem af Det Ethiske Råd samt Natur- og Landbrugskommissionen. Og som har følgende forklaring på de store seertal

til et program om en simpel bonderøv:

– Vores fascination af det mere oprindelige eller enkle landbrugsliv er i bund og grund et overskudsfænomen. Men vi kan ikke tillade os at være *free riders* på luksusklassen – for det sker på andres bekostning, siger han.

VIRKELIGHEDEN KALDER

Jørgen E. Olesen peger på de to store globale udfordringer, som tvinger os til at tænke nyt: fødevaremangel og klimaforandringer.

– Allerede i dag er der over en milliard mennesker, der sulter, og det tal eksploderer i løbet af de nærmeste år. Om 40 år regner man med, at der er ni milliarder mennesker på jorden – men der er ikke større arealer ledige til at dyrke fødevarer. Hvis landbruget skal være med til at løse problemerne, ja, så er det altså hverken Bonderøven eller gammeldags økologi, der er svaret, siger han.

Vi skal tværtimod gøre op med forestillingerne om det landbrug, der var engang. Landbruget er nemlig både en

del af svaret på verdens problemer – men også en del af problemet.

– Det er jo landbruget, der kan producere flere fødevarer, men samtidig er det også landbruget, der er skyld i en stor del af klimabelastningen, forklarer Jørgen E. Olesen. Det er derfor, han opfordrer til nytænkning med effektivitet, professionalisering og bæredygtighed som nøgleordene.

BØVSE OG BØFFER

Professoren mener for eksempel, det er helt afgørende, at vi finder ud af at udnytte de nuværende landbrugsarealer langt mere effektivt, end vi gør i dag. For selv om FN forudser, at vi i 2050 skal have øget produktionen af fødevarer med 70 procent, så er arealet til dyrkning af fødevarer konstant – og endda faldende i nogle lande, blandt andet i Danmark.

– Ikke nok med, at befolkningen vokser. Folk bliver også rigere mange steder i verden, og så begynder de at ville spise den samme kost, som vi gør, blandt andet i form af meget mere kød, >>

som er noget af det mest klimabelastende at producere, siger Jørgen E. Olesen.

Allerede i dag er det sådan, at 25 procent af verdens udledning af drivhusgasser kommer fra landbruget, og det er metangas fra køernes bøvser, der er blandt de store syndere – sammen med lattergas fra brug af gødning.

Vi har derfor også som forbrugere et ansvar for at tænke nyt og ændre vores forbrugsvaner, hvis vi skal dæmpe op for de globale problemer.

– Vi bør vælge produkter, der belaster klimaet mindre. Vi skal spise mindre kød, mælk og ost og mere af årstidens grønsager, brød og gryn, lyder opfordringen fra Jørgen E. Olesen.

OPGØR MED TRADITIONERNE

Glem derfor alt om familiehyggen på det lille privatdrevne hobbylandbrug. Det, verden har brug for, er ifølge Jørgen E. Olesen store, forretningsdrevne landbrug, der måske endda fungerer som aktieselskaber. Den del af afgrøderne, der ikke benyttes som fødevarer, skal

ifølge professoren sendes til fabrikker, hvor der produceres foder og energi af biomassen. På den måde kan vi også gøre os uafhængige af de fossile brændstoffer på sigt.

Der er tale om en stor omstilling i forhold til vores traditionelle måde at tænke landbrug på, og det vil ifølge professoren også være afgørende, at vi begynder at dyrke nye afgrøder på markerne.

– Vi skal tænke i afgrøder, der producerer mere biomasse, uden at det medfører større udslip af drivhusgasser eller forurener vores vandmiljø. Jeg tror især, vi skal satse på flerårige afgrøder. Bare det at pløje, så og gøde kræver store mængder energi. Derfor ville det være bedst, hvis vi kunne skifte til afgrøder, som vi kan høste af i 10 til 15 år, før de skal genetableres, siger Jørgen E. Olesen.

Han peger blandt andet på græs, pil og elefantgræs som oplagte muligheder. De kan nemlig levere både brændsel til energi og foder til dyr, og måske

indeholder de også materialer, som kan bruges til råmaterialer i industrien.

Jørgen E. Olesens bud på fremtidens landskabsbillede byder derfor heller ikke på små, indhegnede marker, men derimod på større og sammenhængende landbrugsarealer. De skal samtidig placeres væk fra ådale og fjorde, så vi undgår forureningen af vores vandmiljø. Der er nemlig også brug for større og mere sammenhængende naturarealer, hvis vi skal styrke naturens biologiske mangfoldighed.

– Men selv om vi på den måde måske går mod større og mere effektive landbrug, så er jeg sikker på, at det alligevel ikke er den virkelighed, vi vil se i fremtidens reklamer eller på mælkekartoner. Det vil nok stadig være de nostalgiske forestillinger om de gammeldags, små familielandbrug, der sælger bedst. Men Bonderøven vil helt klart være fortid. Han findes ganske enkelt ikke i den verden, vi er nødt til at forholde os til. ☞

Jørgen E. Olesen

VORES FASCINATION
AF DET MERE
OPRINDELIGE ELLER
ENKLE LANDBRUGSLIV
ER I BUND OG GRUND ET
OVERSKUDSFÆNOMEN.
MEN VI KAN IKKE
TILLADE OS AT VÆRE
FREE RIDERS PÅ
LUKSUSKLASSEN – FOR
DET SKER PÅ ANDRES
BEKOSTNING.

”

DET MODERNE MENNESKE: *natur eller kultur?*

Det er ren biologi, der foregår i hjernen. Sådan lød det fra forskningen for et par årtier siden. I dag har synet på hjernen ændret sig. Både hjerneforskningen og udforskningen af vores gener peger på, at vi skal se mere nuanceret på vores biologiske arv.

AF HELGE HOLLESEN

Skal vi tilbage til naturen for at finde svar på, hvem vi er?

Eller sagt på en anden måde: Er det vores biologiske arv, og hvordan vores hjerner er skruet sammen, der afgør, hvordan vi kommer gennem tilværelsen, og hvordan vi tackler den?

Den populære formidling af resultater fra gen- og hjerneforskernes laboratorier har i det seneste årti efterladt et indtryk af, at kulturen og det miljø, vi vokser op i, ikke længere er en gangbar forklaring på vores adfærd og succes eller mangel på samme. Det er alt sammen biologi, lød det for et par årtier siden fra hjerneforskere. Og efter kortlægningen af menneskets genom er det nu muligt at få mere eller mindre udtømmende svar på de muligheder og risici, som vores gener giver os hver især.

Eller er det?

For at få svar på det spørgsmål har AUGUSTUS bedt bioinformatikeren, professor Mikkel Schierup og hjerneforskeren, professor Andreas Roepstorff komme med deres bud på, hvor meget vores arv og biologi betyder.

Andreas Roepstorff: Det er ikke et enkelt spørgsmål at svare på. Generne gør os jo til mennesker, men ser vi på, hvad der skaber vores personlighed, får man i stigende grad øjnene op for, at biologi folder sig ud i rum og tid og i relation til andre. Det er ikke et spørgsmål om, at generne forudbestemmer det hele eller slet intet bestemmer. Men diskussionen om arv eller kultur var også hot i slutningen af 1800-tallet. Dengang havde Nietzsche en forestilling om, at mennesket "ist noch nicht festgestellt" – altså er et dyr, hvis bane endnu ikke er fastlagt. Den idé er blevet interessant igen.

Mikkel Schierup: Generne sætter begrænsninger for, hvad der kan lade sig gøre. Også nogle begrænsninger, som vi ikke nødvendigvis er klar over. Der er en genetisk arv, som vi nogle gange tror er et kulturelt lag. For eksempel vores partnervalg. Vi har et universelt skønhedsideal omkring symmetri, som er et tegn på gode gener. Det ser vi også hos mange andre dyr, hvor forskning viser, at symmetri signalerer overlevelse, men hos mennesket spiller mange andre ting ind.

Andre studier omkring partnervalg viser, at kvinder via kropslugte vælger gener, der er mest muligt forskellige fra deres egne gener, fordi det er godt at få børn med så stor gendiversitet som overhovedet muligt, og det genetiske register minder om feromoner, og det giver god mening ud fra en evolutionær betragtning. >>

– Det er ikke sådan, at generne fører til en bestemt form for adfærd eller bestemte problemer, fastslår hjerneforskeren, professor Andreas Roepstorff.

– Vi er langt fra at forstå, hvad der er på spil i generne, og det er svært at adskille gener og kultur, siger professor Mikkel Schierup, der er bioinformatiker.

FOTOS: LISE BALSBY

FOTOS: LISE BALSBY

Andreas Roepstorff: Med alle variationerne af kunstig befrugtning har vi jo sat en parentes om den klassiske kobling mellem partnerudvælgelse og biologi. Og det er et eksempel på, at vores sociale organisering og teknologi sætter andre spil op end dem, biologien umiddelbart dikterer.

Mikkel Schierup: Noget andet er så, at det i dag ikke er helt så afgørende, hvor godt ens immunforsvar er. Det var vigtigt for at kunne overleve for 10.000 år siden. I dag betyder det måske ikke så meget for vores børns overlevelse, hvordan vi vælger hinanden, men i et evolutionært perspektiv har vi ikke tilpasset os den situation.

Formidlingen af hjerneforskningen efterlader ofte et indtryk af, at der i hjernen er centre, som al vores gøren og laden kan spores tilbage til. Er kausaliteten så entydig?

Andreas Roepstorff: Det er den sjældent, men det er jo en dejlig enkel historie at fortælle. Noget af det, forskningen for tiden interesserer sig meget for, er ikke, hvad der sker i det enkelte center i hjernen, men hvordan vigtige områder af hjernen spiller sammen på et givet tidspunkt, og hvordan hjernen ændrer sig som resultat af det, man foretager sig. Vi har i en vis forstand en anden hjerne i dag end for 20 år siden. Dengang sagde man, at det er ren biologi, der foregår i hjernen, men i dag ligger hjernen et mærkeligt sted mellem natur og kultur. Omgivelserne skriver sig ind i hjernen.

Kan kulturen over tid blive en del af vores genetiske arv?

Mikkel Schierup: Det ser ud til, at for eksempel stressreaktioner kan sætte sig fysisk, fordi de påvirker den fortsatte celledeling i kroppen. Med dagens viden vil det dog være en stramning at sige, at stress går i arv.

Andreas Roepstorff: Vi står i dag med en anden grad af kompleksitet i koblingen mellem biologi og omgivelser og person. Hvorvidt kulturen så kan selektere for bestemte genomer, ved vi ikke særlig meget om, men vi ved, at mennesker er rigtig gode til at give ting videre til den næste generation, som ikke nødvendigvis ligger i deres biologi.

Mikkel Schierup: Og vi ved, at kulturen har betydning for, hvilken effekt genvarianter kan have. Visse genvariationer er skadelige i et bestemt miljø. For eksempel findes hos kvinder

genvarianter, som i dagens Danmark giver 80 procent risiko for brystkræft. De samme varianter kan spores 100 år tilbage, hvor de kun gav 20 procent risiko.

*Snart kan vi alle få kortlagt vores gener.
Hvilken betydning til det få?*

Andreas Roepstorff: Vi kommer til at vide meget mere om vores egen biologi, når det bliver relativt billigt at få lavet en screening af sit genom. Men det er jo ikke sådan, at generne fører til en bestemt form for adfærd eller bestemte problemer. Det ville også være en hybrisagtig tillid til, hvad vi kan læse ud af genomerne.

Mikkel Schierup: Genomet dur ikke til at forudsige folks liv, og jeg synes, det er svært at sige, hvad den enkelte skal bruge det til. Der er en risiko for, at det, man får at vide, kan blive selvopfyldende, og at det vil påvirke folks valg.

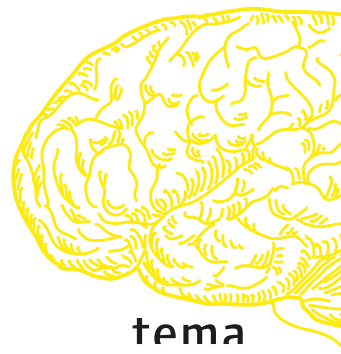
I siger, det er begrænset, hvor meget viden den enkelte kan trække ud af sit "genkort". Men er der ikke en fare for, at den individuelle genprofil får status som en slags skæbne?

Andreas Roepstorff: Jeg tror, det bliver en profil, man vil navigere efter i den måde, man lever på, men ikke på den deterministiske måde, hvor biologien vil føre til bestemte resultater.

Det komplicerede samspil, som både hjerneforskningen og genetikken peger på, vil også betyde, at vi får et meget anderledes – og mere nuanceret – forhold til vores biologi. Jeg ser genetikken som en ny komponent, vi må forlige os med, ligesom vi må forlige os med den familie eller kultur, vi er rundet af, og så handle ud fra det. Og det peger netop tilbage på Nietzsches ord om, at vi endnu ikke er fastlagt.

Mikkel Schierup: Gener vil blive brugt til at give forklaringer. Det er jo altid rart med en diagnose, når noget går dårligt. Men det er svært at adskille det genetiske fra det kulturelle, og vi er langt fra at forstå, hvad der er på spil i generne. For eksempel er autisme ret arveligt, men årsagen har vi kun begrænset viden om.

Som vores diskussion viser, er det svært at sige noget om, hvor meget genetiske forskelle betyder for vores evner og muligheder. De giver forskellige risici og evner, men ikke på en deterministisk måde. Og det gælder også selv med en komplet forståelse af vores arvmasse. ■

GENSYN MED *vennerne*

Ved Aarhus Universitets årsfest 2012 blev Hendes Majestæt Dronning Margrethe II mødt af et par kollegianere, som hun boede på gang med, da hun studerede ved universitetet for 50 år siden.

AF BJØRG TULINIUS

Der blev grinet højt og genfortalt små sjove episoder, da de tidligere kollegiekammerater Bodil Faurschou Knudsen og Mette Hampen til årsfesten fik lejlighed til at møde deres daværende gangveninde, Hendes Majestæt Dronning Margrethe II.

De to kvinder var inviteret med til universitetets 84-års fødselsdag som en særlig overraskelse til dronningen, der også deltog i årsfesten, da det i år er 50 år siden, hun læste her.

EN SJOV PERIODE

Dronning Margrethe husker i dag tiden på kollegiet i Aarhus som noget helt specielt – og som en meget sjov periode – og det stemmer meget godt overens med de to kollegianeres minder fra dengang.

– Da vi fik at vide, at prinsessen skulle bo på vores gang, blev vi selvfølgelig meget overraskede. Men jeg tænkte også: Det bliver garanteret sjovt. Og det gjorde det, for hun er en

meget lattermild person, fortæller Mette Hampen.

Det kunne også føre til lidt ekstra opmærksomhed fra andre, når man boede på gang og delte køkken og hverdags snak med kronprinsessen – og til forvekslinger, husker Bodil Faurschou Knudsen:

– For eksempel var der engang, jeg gik tur i Universitetsparken og mødte nogle unge herrer. De bukkede alle sammen for mig og tog hatten af. De troede, jeg var prinsessen. Og når jeg handlede ved slagteren på Stjernepladsen, så blev jeg altid ekspederet før de andre kunder i butikken.

Det var også anderledes at få forældrebesøg på gangen, hvis det var de kongelige af slagsen, der dukkede op.

– En aften, hvor vi stod ude i køkkenet, bankede det pludselig på døren. Og dér stod Dronning Ingrid. Køkkenet så forfærdeligt ud. Det var ét stort rod med gryder og pander, hvor alt var brændt på. Dronningen kiggede på os og hilste, og så

FOTO: LISE BALSØY

Der var glædeligt gensyn med vennerne, da Hendes Majestæt Dronning Margrethe II gæstede universitetets 84-års fødselsdagsfest. Med til årsfesten var nemlig nogle af de kvinder, dronningen boede på kollegium med, da hun for 50 år siden studerede ved Aarhus Universitet.

sagde hun: "Nå, De hygger Dem nok" – og så gik hun igen. Og så fik vi ellers ryddet op, fortæller Mette Hampen og griner.

PRINSESSENS ÆRT

På spørgsmålet om, hvad tiden på Aarhus Universitet repræsenterer for Dronning Margrethe, svarer hun, at det var en meget spændende tid i hendes liv.

– Det var jo også første gang, jeg boede for mig selv. Og jeg nød meget at studere på den måde, jeg gjorde her, hvor jeg jo faktisk boede midt i miljøet.

De to kollegievenner har hun ikke mødt siden, men Bodil Faurschou Knudsen har i mange år gemt på et særligt minde fra den royale gangkammerat. En polstret knap fra dronningens sovesofa.

– Da prinsessen flyttede, overtog jeg hendes værelse. Der var en særlig sovesofa, som hun havde fået, og den havde

nogle polstrede knapper i ryggen. En aften havde jeg nogle meget livlige gæster på værelset, og på et tidspunkt siger en af dem: "Hov, det er jo prinsessens seng," og så piller han den ene af knapperne af og siger: "Og det her er jo ærten fra prinsessens seng." Så pillede de alle sammen en knap af – og jeg fik den sidste. Den har jeg gemt lige siden, fortæller hun.

Mette Hampen har også en enkelt gang sendt en hilsen til sin kongelige veninde. Hun sendte et brev, hvor hun havde skrevet på forsiden: Dronning Margrethe, Amalienborg, Danmark.

– Så tænkte jeg, at det nok skulle finde vej. Og det gjorde det. Noget tid senere dumpede der nemlig en fin lyseblå kuvert ind ad brevsprækken. Og bagpå var der en lille krone. Det blev jeg meget glad for. Og det har været rart at møde hende rigtigt igen i dag, lyder det fra Mette Hampen. ■

AF JAKOB KEHLET

• DIN PRÆSENTATION • SKAL FORTÆLLE • *en god historie*

Mange alumner har stor appetit på at lære, hvordan man designer og opbygger en præsentation med PowerPoint eller Keynote. **David Nikulin** har indtil videre holdt fire fuldt bookedede oplæg med titlen "Død over bullets" for AU Alumni.

DEL DINE SPIDSKOMPETENCER MED ANDRE ALUMNER

Har du viden og erfaringer på områder, som kan interessere andre alumner og studerende, så gør ligesom David Nikulin og kontakt AU Alumni for at høre nærmere om mulighederne: aualumni@asb.dk

FLERE INSPIRERENDE OPLÆG PÅ VEJ

David holder endnu et "Død over Bullets"-oplæg i 2013, og der vil også komme mange andre inspirerende oplæg for alumner. Hold øje med kalenderen på www.gerda.au.dk – og aktiver din profil på Gerda, hvis du vil modtage invitationer direkte i din mailboks.

SYV REGLER FOR UDFORMNING AF SLIDES

David Nikulin har syv tommelfingerregler i baghovedet, når han konstruerer slides til sine præsentationer:

1. Kun ét budskab per slide.
2. Et slide skal være så simpelt, at publikum kan afkode det på 3-5 sekunder.
(hellere mange simple slides end få overlæssede).
3. Sørg for at teksten grafisk set holder kant.
4. Kontrasten mellem tekst og baggrund skal være skarp.
5. Skrifttypen skal være velegnet til slideshow.
6. Skriftstørrelsen skal være mindst 30 punkt.
7. Brug billeder kreativt til at understøtte pointer.

– Den gode historie er omdrejningspunktet i enhver god præsentation. Det handler om at have noget på hjerte og formidle det, så publikum bliver fanget af din fortælling. Det siger David Nikulin, der foreløbig har holdt fire alumnearrangementer om præsentationsteknik og -design. Alle pladser til det første arrangement var booket i løbet af en halv dag, hvilket aldrig var sket tidligere i alumnearrangementernes historie. Interessen vidner om et stort behov hos færdiguddannede akademikere.

– Det er et værdifuldt værktøj, når man efter endt studie skal ud og præsentere sin viden på for eksempel en virksomhed, siger David Nikulin.

HAVDE KUN LAVET ÉN

Da han forlod Aarhus Universitet i 2007 med en HA i datalogi og en cand.merc. i International Business, havde han i løbet af sin studietid kun lavet én enkelt PowerPoint-præsentation.

Han blev derefter ansat på et stort reklamebureau, hvor han blev bedt om at lave en præsentation for en kunde.

– Jeg vidste ikke ret meget om, hvordan man gjorde, så jeg gik på nettet for at søge informationer, og så greb

interessen mig, fortæller David Nikulin.

Han gik grundigt til værks og supplerede netsøgningerne med indkøb af 30-40 bøger om design, filmmanuskriptskrivning, logisk struktur, og hvad der ellers er beslægtet med præsentationer.

Efterhånden begyndte kollegerne at spørge ham til råds, og det førte til, at han holdt et oplæg for kollegerne.

INTERESSE FRA STUDIEKAMMERATERNE

Studiekammeraterne fra Aarhus Universitet begyndte også at interessere sig for Davids viden om emnet.

– Vi var enige om, at det var underligt, at man kan forlade studiet og gå ud og søge arbejde uden at have tilegnet sig den mest basale viden om præsentation, når det fylder så meget i arbejdslivet bagefter, fortæller David Nikulin. Senere kom Davids spidskompetence også AU Alumni for øre, og det blev besluttet at holde det første arrangement med titlen "Død over bullets", som siden skulle gentage sig tre gange – med samlet flere end 500 deltagere.

Undervejs i forløbet oprettede David Nikulin også en blog om emnet. Men selv om præsentationerne udefra set nu

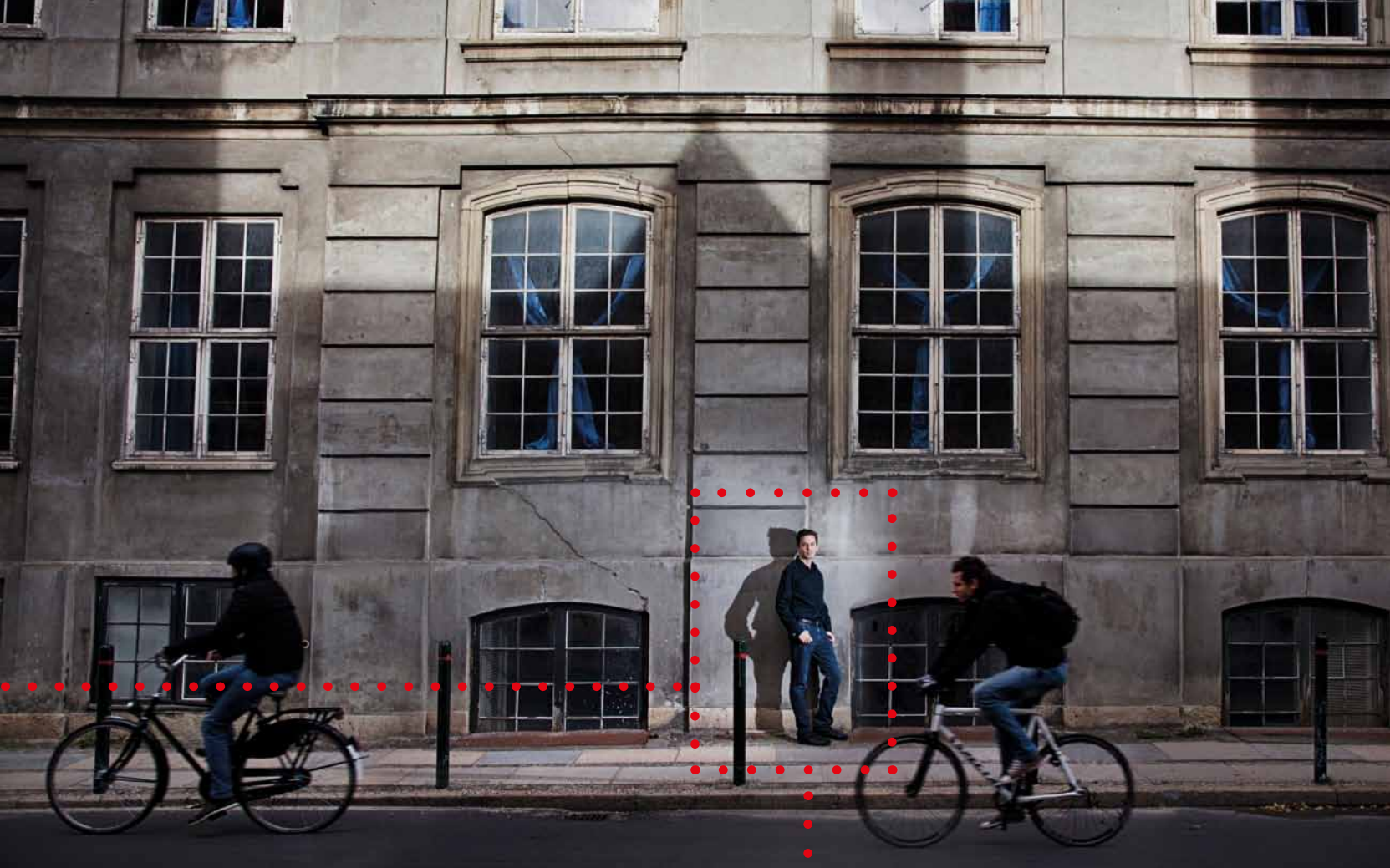

FOTO: SØREN KJELDGAARD

De fleste har sikkert siddet og kæmpet med at holde sig vågne, alt imens det ene PowerPoint-slide efter det andet sejlede forbi under endnu et oplæg på det jævne. Sådan behøver det ikke være. David Nikulin holder oplæg om den gode PowerPoint-præsentation. Det har indtil videre over 500 alumner nydt godt af.

fylder en del i hans univers, så beskriver han det selv som en hobby, som han plejer ved siden af sit egentlige arbejde – blot med stor grundighed.

– Jeg er nysgerrig af natur – og så er jeg jo akademiker, konstaterer David Nikulin, der ikke kunne tænke sig at gøre sin viden om præsentationer til en levevej.

MEST FOR SJOV

– Jeg er dykket ned i det for sjov, og jeg tror, jeg ville blive sindssyg, hvis jeg skulle beskæftige mig fuldtids med at holde foredrag om emnet. Mit primære interessefelt er forretningsudvikling og innovation, siger David Nikulin, der for et år siden skiftede job og i dag arbejder for videnvirksomheden Innovation Lab, hvor han er projektleder med fokus på

innovationsformidling og blandt andet holder foredrag om nye teknologier for virksomheder og organisationer. Her må han nu tage sin egen medicin, når han skal præsentere sin viden.

– Nogle gange kan det være nødvendigt at fokusere på strukturen og logikken og nedprioritere det lækre design, fordi tiden er for knap til at lave den perfekte præsentation, siger han.

I dag er David Nikulin ikke længere aktiv på sin blog om præsentationer, men det betyder ikke, at alumner må undvære hans indlæg ved fremtidige arrangementer. Han har nemlig flyttet fokus fra præsentationerne til ny teknologi og har foreløbig holdt to oplæg for AU Alumni med titlen "New ways of working. Learn how technology will influence work in the future."

FAKTA

DEN GODE PRÆSENTATIONSTEKNIK

Der ligger en masse arbejde forud for konstruktionen af en PowerPoint- eller Keynote-præsentation.

David Nikulins proces ser således ud:

- 1. Publikum:** Undersøg, hvem de er, og hvad de skal vide.
- 2. Struktur:** Beslut dig for, hvordan din overordnede argumentation skal bygges op.
- 3. Manus:** Udbyg strukturskitzen med underpointer og indhold, så du har et egentligt manus.
- 4. Storyboard:** Find papir og blyant frem, og lav håndskitser af dine slides.
- 5. Udførelse:** Først nu kan du sætte dig til computeren og producere din præsentation.

I fodsporene PÅ EN ALUMNE

AF RUBEN ENGROB NIELSEN

AU's karrierecenter har tidligere med stor succes sendt studerende ud til alumner i landets virksomheder. Nu kan endnu flere studerende komme med i Job Shadow-projektet og for en dag følge en alumne på arbejde.

Som studerende kan det være svært at vide, hvad der præcis venter forude, når studiets sidste eksamen er overstået. Det vil Job Shadow-projektet råde bod på. Her får en studerende mulighed for at følge en alumne gennem en almindelig arbejdsdag. Målet med projektet er at give de unge en bedre fornemmelse for mulighederne på arbejdsmarkedet og samtidig skabe kontakt mellem virksomhederne og universitetsmiljøet.

– Virksomhederne ser også projektet som en mulighed for at få kontakt til en kommende praktikant, studentermedhjælper eller måske ligefrem en kommende medarbejder. De har en hel dag, hvor de kan se hinanden an, forklarer karrierekonsulent hos AU Career Trine Juhl Sørensen.

FIK MANGE SPØRGSMÅL BESVARET

Marie Louise Krowicki læser kandidatuddannelsen Corporate Communication: en bred uddannelse, hvor det ifølge hende til tider kan være svært at se, hvad man egentlig kan tilbyde i den virkelige verden.

– Jeg havde ikke rigtig noget begreb om, hvad jeg kunne lave, når jeg var færdig med min uddannelse. Det var nok det, der fik mig til at tilmelde mig projektet, fortæller Marie Louise.

Marie Louise Krowicki kom i Job Shadow hos Marketing Project Manager Helle Hessel (cand.ling.merc. i spansk fra 2008) på Grundfos. Her fik hun en kort introduktion til

arbejdet og en rundvisning og fulgte ellers med i møder og besvarelse af e-mails og telefonopkald.

– Jeg blev klogere på mig selv og mine karrieremål. Da jeg gik herfra, tænkte jeg "Gud, hvor jeg håber, jeg kan få en praktikplads sådan et sted." Jeg kunne godt se mig selv arbejde der. Det vidste jeg ikke, før jeg kom, forklarer Marie Louise Krowicki.

GODT UDBYTTET FOR GRUNDFOS

Helle Hessel blev inviteret til at deltage i Job Shadow-projektet gennem AU Alumni og tilbød sin hjælp til en studerende som Marie Louise Krowicki, fordi hun ville ønske, der havde været samme tilbud til hende. Nu, hvor hun er i arbejde, betyder tilbuddet, at hun får lov at reflektere over sin hverdag, synliggøre virksomheden samt hjælpe eventuelle kommende kolleger.

– Når man læser noget som kommunikation, der er lidt diffust, kan man godt blive lidt i tvivl om, hvad det er, man egentlig kan finde ud af. Det er rart at komme ud og se, hvad man kan blive, og når folk så spørger, hvad man kan blive, så ved man det ikke rigtig, medmindre man har været i praktik. Det var derfor, jeg valgte at være med i projektet, siger hun.

Målsætningen om, at både virksomhed og studerende skal få noget ud af dagen, blev i høj grad opfyldt, da Marie Louise

Marie Louise Krowicki (t.h.) og Helle Hessel på Grundfos, hvor Marie Louise Krowicki gennem Job Shadow-projektet fulgte Helles arbejdsdag. Marie Louise Krowicki er nu i praktik på Grundfos.

Krowicki i skrivende stund er i praktik på Grundfos og desuden planlægger at skrive speciale samme sted.

– Vi fik en praktikant! Det var en god måde, hvorpå jeg kunne møde hende, se, hvem hun var, og så anbefale hende til vores Marketing Managers, fortæller Helle Hessel.

STOR TILFREDSHED

På karrierecenteret er man begejstrede for Job Shadow-projektet, som i år er det hidtil største.

– Tilfredsheden var vanvittig høj, både fra virksomhedernes og fra de studerendes side. Det var faktisk sådan, at 100 procent vil anbefale andre virksomheder og studerende at gøre det samme. Så vi fortsætter med projektet, siger Trine Juhl Sørensen.

Også AU Alumni er glade for det engagement, Helle Hessel og andre alumner har vist:

– Hele idéen med alumnearbejdet er at kunne bruge hinanden i forskellige sammenhænge, og derfor er vi begejstrede for opbakningen fra vores alumner, siger Alumni Relations Manager Corey Morris.

HAR DU LYST TIL AT FÅ EN STUDERENDE I JOB SHADOW?

Job Shadow bliver gennemført hvert semester og er målrettet alle kandidatstuderende på School of Business and Social Sciences. Hvis du er interesseret i at lade en eller flere kandidatstuderende følge dig en dag på jobbet næste semester og hjælpe dem med at få indblik i potentielle karrieremuligheder, så send en mail til jobshadow@asb.dk – så kontakter vi dig for at aftale nærmere og giver besked, når tilmeldingen til næste Job Shadow begynder.

Læs mere om Job Shadow på
j.mp/jobshadow

MENTORPROGRAMMER

GIV ELLER FÅ EN HJÆLPENDE HÅND

Gennem mentorprogrammer på AU kan du dele viden og erfaringer både med nuværende studerende og andre alumner.

Som mentor kan du hjælpe en anden på vej både fagligt og personligt – og måske kan du også selv bruge en mentor, som du kan drøfte emner med, og som kan give dig ny indsigt?

Få overblik over de forskellige muligheder på www.gerda.au.dk, hvor du også kan tilmelde dig vores fleksible gør-det-selv-mentorprogram "MentorDATING".

AARHUS
UNIVERSITY
ALUMNI

FIND OS PÅ
gerda.au.dk
eller søg efter
AU Alumni via
disse social medier:

AF IDA HAMMERICH NIELSON

FORSKERE ER OGSÅ *mennesker*

Hvilket spørgsmål får du mest?

Sådan lød et af de mange spørgsmål på Café Hack til lektor Anne Mette Kjær, der forsker i afrikansk politik og forvaltning.

– Jeg bliver ofte spurgt, hvorfor vores udviklingsbistand ikke virker i Afrika. Det er svært at svare kort på, for hvilke parametre måler man på? Men grundlæggende mener jeg, at vores udviklingsbistand virker!

Kom tættere på forskerne i hyggelige rammer. Sådan lyder overskriften, når Folkeuniversitetet holder "Vidensbrunch på Café Hack". *AUGUSTUS* var med, da lektor i statskundskab Anne Mette Kjær sad i den varme stol.

Forskere. Vi kender deres faglighed, deres forskningsresultater og deres udtalelser i medierne. Men hvem er de egentlig? Og hvorfor har de kastet sig over lige præcis det fagområde, de har? Disse spørgsmål ønsker Folkeuniversitetet at besvare i foredragsrækken Vidensbrunch. Over en brunch på Café Hack i Aarhus kan publikum over 12 tirsdage møde 12 forskere fra Aarhus Universitet og blive klogere på forskerens fascination af sit fag – og på de nyeste opdagelser og undersøgelser inden for forskningsområdet.

Augustus er med en tirsdag formiddag i slutningen af september. Regner siler ned, og Store Torv er næsten mennesketom. Inde på Café Hack er der fuldt hus. Omkring 70 mennesker har taget plads ved en række langborde i det stemningsfulde lokale. Snakken går livligt, mens der skænkes kaffe og serveres brunch.

I et hjørne sidder formiddagens hovedperson: lektor i statskundskab Anne Mette Kjær, der forsker i afrikansk politik og forvaltning. Anne Mette Kjær glæder sig til at indtage scenen, som blot er en lille forhøjning midt i rummet, hvor hun skal tale med Sten Tiedemann, rektor for Folkeuniversitetet. Samtidig er hun spændt på spørgsmålene, der ikke kun vil omhandle hendes forskningsområde, men også hende selv.

– Det bliver lidt specielt. Som forskere er vi ikke vant til at tale om os selv på den måde. Men det er en god lejlighed til at tænke på, hvordan jeg egentlig kom ind i faget, siger hun.

PÅ CYKEL FRA ISRAEL

Samtalen med Sten Tiedemann afslører, at det faktisk var lidt af et tilfælde,

at Anne Mette Kjær begyndte at læse statskundskab og siden blev forsker med speciale i Afrika. Da hun var færdig med gymnasiet, vidste hun ikke, hvad hun ville læse. Det blev til fire sabbatår, hvor Anne Mette Kjær blandt andet var i kibbutz i Israel. Og cyklede hjem til Danmark igen.

– Der var flere tusinde kilometer, så det tog nogle måneder, siger hun.

– Jeg håber, I havde medvind, siger Sten Tiedemann, akkompagneret af latter fra publikum.

Sabbatårenes mange rejser sporede Anne Mette Kjør ind på hendes hovedinteresse: menneskers livsbetingelser. Da hun interesserede sig for Sydamerika, søgte hun i første omgang ind på spansk. Hendes snit var dog ikke højt nok, så hun kom i stedet ind på andenprioriteten statskundskab, der viste sig at være den helt rigtige hylde. Hun fik hurtigt interesse for udviklingsforskning, og specialet kom – igen ved et tilfælde – til at handle om Afrika. Her grundlagdes hendes lyst til at forske videre inden for området.

AFRIKA HAR FLERE SIDER

Anne Mette Kjær brænder tydeligvis for sit forskningsområde. Da samtalen bevæger sig over i danskernes opfattelse af Afrika, bliver hendes stemme lidt højere og ledsages af en ivrig gestik.

– Det er vigtigt for mig at fortælle, at der faktisk er meget, der fungerer i Afrika. Man kan ikke skære hele kontinentet over én kam, siger hun.

- Mange af de problemer, der findes i Afrika, skyldes de grænsedragninger, som de europæiske kolonimagter lavede i 1800-tallet, da de skulle dele konti-

nentet mellem sig. Der blev ikke taget hensyn til allerede eksisterende enheder, for eksempel kongedømmer, siger hun.

Sten Tiedemann sætter spørgetiden i gang, og et hav af hænder ryger i vejret. Publikum vil blandt meget andet gerne vide mere om den danske bistands betydning i Afrika og Kinas rolle på det store kontinent.

MENNESKET BAG FORSKEREN

Det er første gang, Folkeuniversitetet laver en foredragsrække, hvor publikum også har mulighed for at se den mere personlige side af forskeren.

– Vi vil med foredragsrækken gerne vise mennesket bag forskeren. Det kan være med til at fjerne nogle af de barrierer, der nogle gange er om et universitet. Samtidig er et arrangement som dette en rigtig god mulighed for at få en dialog i gang med vores publikum, siger Sten Tiedemann.

En af deltagerne, konsulent Peder G. Mortensen, er begejstret for foredragsrækken og har været til alle arrangementerne indtil videre.

– Det er et frisk pust rent fagligt. Men det er også fascinerende at møde de mere personlige sider af forskerne. Det er ikke så tit, man får mulighed for det.

LÆS MERE OM FORÅRETS PROGRAM FOR
MØD FORSKEREN PÅ SIDE 46.

KANDIDAT-ALUMNER KAN DELTAGE
GANSKE GRATIS I EN AF FOLKEUNIVERSI-
TETETS FORELÆSNINGSRÆKKER HVERT
SEMESTER.

LÆS MERE PÅ WWW.GERDA.AU.DK

FOTO: POUL IB HENNINGSEN

Aulaen i Emdrup. Til højre ses et arkivfoto af samme lokalitet før ombygningen.

Lidt om AU-aulaer

Besættelsesmagtens lysgård blev til aulaen i Emdrup

Werner March (1894-1976) er kendt som arkitekten bag det olympiske stadion i Berlin, men står også bag en af AU's bygninger, nærmere bestemt den bygning på Tuborgvej i Emdrup, som Danmarks Lærerhøjskole overtog til deling med andre institutioner i 1948, og som ved fusionen i 2007 mellem AU og DPU blev en del af AU's bygningsmasse.

Grunden ved Tuborgvej blev købt af Deutsche Schule A/S i 1941. Den tyske besættelsesmagt havde nemlig forestillet sig, at der her kunne skabes et nordisk center for nazistisk kulturpolitik og med uddannelser for såvel børn og unge som for voksne, og ikke mindst skulle skolen danne ramme om en ideologisk oplæring, hvori også indgik boksning og skydning.

Bygningen nåede dog ikke at blive helt færdig før befrielsen i maj 1945, og det næste par år fungerede den som flygtningelejr for tyske og østeuropæiske flygtninge.

AU retrospektivt

AF PALLE LYKKE
AU Universitetshistorie

Da Lærerhøjskolen sammen med andre institutioner overtog bygningen i 1948, gik der samtidig et større ombygningsarbejde i gang med kgl. bygningsinspektør, arkitekt Thomas Havning (1891-1976) i spidsen. Det drejede sig om at sikre, at konstruktionen var holdbar, men der blev samtidig foretaget en slags æstetisk "afnazificering" af bygningen, og det gjaldt ikke mindst aulaen.

Som led i bestræbelserne på at "mildne bygningens fremmede præg" tildækkede man således dele af lysgårdens – den nuværende aulaskens – gennemgående søjler med brede bånd af lyse egetræspaneler, og man huggede kapitælerne af søjlerne med

det resultat, at "søjlerne i dag ligner faldstammer", som filosofen Arno Victor Nielsen har formuleret det, og samtidig tildækkede man, hvad samme Nielsen kalder "etagerens smukke stenrækværk".

Mussolinis nye universitet som forbillede

I forbindelse med Aarhus Universitets nye hovedbygning, der blev opført med aula i 1940'erne, havde man ikke tilsvarende problemer efterfølgende, for her blev opgøret taget forlods, hvis man kan formulere det på den måde.

Da arkitekt C.F. Møller i 1940 lavede skitser og modeller til Hovedbygningen, havde han nemlig også tilgodeset byggeudvalgets formand, der utvetydigt havde foreslået arkitekten at lade sig inspirere af La Sapienza i Rom, dvs. fascistisk arkitektur anno 1935.

"Man fremviste et fotografi af et af Mussolini i Rom opført universitet som eksempel," fortalte Møller senere. Fotografiet udgør motivet på et

FOTO: SØREN KJELDGAARD

Aulaen ved Nordre Ringgade

FOTO: LISE BALSBY

Aulaen ved den tidligere Handelshøjskole

postkort, der stadig findes. Det samme gør de tegninger, hvor Møller havde imødekommet byggeudvalgets ønsker, men – og vi kan kun gætte – da det jo er helt almindeligt at udarbejde flere skitser til et projekt, kan Møller have udarbejdet de klassicerende skitser og modeller for at overbevise byggeudvalget om, at dette ikke var den rigtige vej at gå – og slet ikke for en institution, der allerede var kendt og berømt for sin arkitektur ("nordisk modernisme") ude i verden – ironisk nok ikke mindst i Italien. Og C.F. Møllers søn, arkitekt Mads Møller, er sikker på, at faderen "ville gøre alt for at undgå at tegne en hovedbygning med en tempelfront."

Under alle omstændigheder lykkedes det C.F. Møller at få byggeudvalget med på en helt anderledes udformning af især den centrale del af hovedbyg-

ningen og i ganske særlig grad aulaen, der i det klassicerende udkast ikke var tildelt en egen bygning, men – som i Emdrup – tilsyneladende havde været tænkt placeret i en bygning med flere funktioner.

Den endelige udformning af aulaens sekskantede grundform kan være inspireret af Møllers tidligere partner Kay Fiskers udbygninger ved bornholmske stationsbygninger, og hvad det indre angår, har Møller selv nævnt inspiration fra Grundtvigskirken i København (indviet 1940.)

(Se modeller, tegninger og postkort på au.dk/uhu/velkommen/sluse-til-tempelfront).

Aula med holdepunkt for opmærksomheden

Aulaen ved Handelshøjskolen i Århus – der i 2007 fusionerede med AU – stammer fra en senere tid (1968) og

har alene derfor næppe befundet sig i et tilsvarende æstetisk spændingsfelt mellem modernitet på den ene side og klassicerende tilbageskuen på den anden. Også her var C.F. Møller arkitekt, og aulaen har da også i overensstemmelse hermed "blot" karakter af organisk element i den samlede bygningsparks nordisk modernistiske helhed.

Et par karakteristika ved aulaen falder i øjnene. Først og fremmest de voluminøse træfigurer (af billedhuggeren Bent Sørensen), der blev anbragt på endevæggen i 1970 og fungerer som "holdepunkt for opmærksomheden", som det er blevet formuleret, men også de bærende trækonstruktioner, der findes frit synlige i rummet – som i Stakladen fra 1964 – men som her på grund af bueformen tilfører rummet en slags højtidelighed.

Kilder

Et redaktionsudvalg (red.): Handelshøjskolen i Århus. Arkitekturen og kunsten (2006); Havning, Thomas: "Træk af Emdrupborgs historie" i Ernst Larsen (red.): Danmarks Lærerhøjskole 1856-1956 (1956); Lind, Olaf: Arkitekturfortællinger – om Aarhus Universitets bygninger (2003); Møller, C.F.: Aarhus Universitets bygninger (1978); Møller, Mads: Forfatterens mailkorrespondance med arkitekt Mads Møller februar 2008; Nielsen, Arno Victor: "Arkitektonisk apropos: Populært nazibyggeri", Dagbladet Information 8.7.2008; Reisby, Kirsten: Emdrupborg. Historier om en pædagogisk kampplads (2012).

FOLKEUNIVERSITETET PRÆSENTERER FESTIVALEN

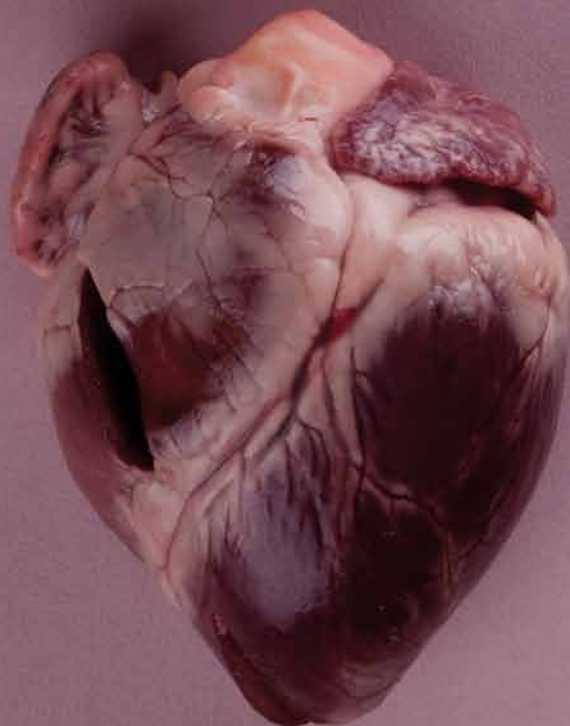
KÆRLIGHED

DRØMMEFABRIKKER EROTIK

OG HJERNENS KEMI

AARHUS

D. 31/1 - 3/2 2013

FOLKEUNIVERSITETET GÅR I KØDET PÅ KÆRLIGHEDEN

Kærligheden er størst af alt. Vi tror på den, længes efter den, drømmer om den og slås for den. Mange oplever den, og nogle oplever at mangle den. Men hvad er kærlighed egentlig? Er den en følelse, et valg, en besættelse? Hvor mange kan man elske på én gang, og hvor hurtigt kan man forudsige, om et parforhold holder? Folkeuniversitetet i Aarhus går med festivalen **KÆRLIGHED – drømmefabrikker, erotik og hjernens kemi** i kødet på kærligheden. Når den gør ondt, og når den gør godt. Vær med fra torsdag den 31. januar til søndag den 3. februar 2013.

Festivalen præsenteres i tæt samarbejde med en række kulturinstitutioner i Aarhus. I et krydsfelt mellem viden og kultur inviteres publikum til at blive klogere på kærligheden. Den romantiske, den forbudte, den erotiske og den kulturelle. Programmet byder på tankevekkende og intelligente arrangementer med forskere og kunstnere side om side på byens scener. Der er blandt andet Kærlighed i Paradis, Orientalisk Salon, ForskerPopUP, Poesi i Boblebadet og Kønsballade.

Folkeuniversitetet

KÆRLIGHED I PARADIS

TORS DAG 31/1 2013
KL. 20.00-23.00
BIOGRAFEN ØST FOR PARADIS

Øst for Paradis danner ramme om festivalens åbningsfest. Biografens fire sale er programsat med koncert, speedforedrag, performance og poesi. Oplev sangerinde Lise Westzynthius og forfatter Lone Hørslev beskrive kærligheden. Få røde kinder, når sexterapeut Pia Struck indvier os alle i orgasmens kunst, og lad dig forføre af ord om kroppens fysiologi ved professor Christian Graugaard. Få stillet dit videnbegær med intense speedforedrag. Der er nyt fra den forelskede hjerne, tips til kærligheden og bud på kærlighedens filosofi serveret af hjerneforsker Troels W. Kjær, psykolog Asger Neumann og filosof Anders Fogh Jensen.

SPØRG OM KÆRLIGHED

TORS DAG 31/1 2013
KL. 16.00-18.00
STAHLADEN, AARHUS UNIVERSITET

Vær med, når hjerneforsker Troels W. Kjær, filosof Anne Marie Pahuus og psykolog Asger Neumann sammen med værtinde Dina Al-Erhayem sætter spot på kærligheden. De tre forskere serverer hver et ti-minutters speedforedrag, hvorefter Dina Al-Erhayem inviterer publikum til spørgsmål og debat. Glæd dig til en eftermiddag med skarpe vinkler og sjove facts.

KØNS BALLADE

LØRDAG 2/2 2013
KL. 19.30-22.00
BIOGRAFEN ØST FOR PARADIS

Bliv oplyst i mørket, når vi sætter spot på transseksualitet. Lektor Dag Heede indleder med et oplæg om transteori. En teori, der sætter radikale spørgsmålstejn ved kønnens stabilitet, heteroseksualitetens naturlighed og identitetens uforanderlighed. Derefter vises dokumentarfilmen "Nobody Passes Perfectly." En subtil og indsigtfuld film om at turde forandre sig. Aftenen afrundes med debat mellem professor Christian Graugaard, lektor Dag Heede, transaktivist Pippin Hoeg Lorenzen og publikum.

DRØMME FABRIKKER

FREDAG 1/2 2013
KL. 20.00-22.00
LØVE'S BOG- OG VINCAFÉ

Hvorfra kommer vores forestillinger om ægte kærlighed? Er de gavnlige for os? Er kærlighed blevet vor tids lykke-religion? Vi har inviteret filosof Anders Fogh Jensen til at gå hen over de sidste 850 års kærlighedshistorie. Læn dig tilbage til kærlighedsrefleksioner, og tag stilling i diskussionen, når filosofen gæster Løve's Bog- og VinCafé.

SKRIV ET KÆRESTEBREV

SØNDAG 3/2 2013
KL. 15.00-17.00
CAFÉ SMAGLØS

Forfør din kæreste på ny med et håndskrevet brev, eller skriv dig ind i hjertet på din næste date. Post Danmark har sponsoreret frimærker, og Post A Letter disket op med lækkert papir, glimmer og kuverter. Lektor i retorik Lotte Thrane varmer stemningen op med ord om historiske kærlighedsbreve og forførende retoriske kneb.

LÆS MERE PÅ KFEST.DK BILLETSALGET STARTER TORS DAG DEN 20. DECEMBER 2012

Kontakt festivalkoordinatør Trine Bang
på mail tb@fuau.dk for yderligere information.

Det fulde program offentliggøres **torsdag den 20. december 2012**. Glæd dig til mere nyt fra sengekanten.

MØD FORSKERNE PÅ FOLKEUNIVERSITETET

Professor i fysik Klaus Mølmer er én af de forskere, du kan møde til vidensamtaler i nye rammer.

På Folkeuniversitetet kan du møde forskning i øjenhøjde. Men som noget nyt sætter Folkeuniversitetet også fokus på mennesket bag forskningen. Vidensamtaler er et helt nyt koncept, hvor både forskningen, men også forskerens motivation, passion og personlige engagement sættes i centrum. Rektor for Folkeuniversitetet Sten Tiedemann inviterer til samtale i både Aarhus, København og Herning.

DAGMAR TEATRET I KØBENHAVN

Lørdag 2/2 fortæller lektor i historie Niels Wium Olesen om besættelsestidens Danmark.

Lørdag 23/2 introducerer professor i økonomi Michael Svarer til kærligheden på matematisk formel.

DØRENE ÅBNES KL. 9.30

til kaffe og croissanter i foyeren,
kl. 10.00-11.00 Vidensamtale

Pris 50 kr.

CAFÉ HACK I AARHUS

Tirsdag 8/1 fortæller lektor i sociologi Gitte Sommer Harrits om samfundets sociale skel.

Tirsdag 22/1 giver lektor i fysik Ulrik Uggerhøj indblik i nogle af fysikkens gåder.

Tirsdag 5/2 sætter lektor i læringsteori Ole Lauridsen fokus på, hvordan mennesket lærer.

Tirsdag 19/2 fortæller professor i fysik Klaus Mølmer om partikler virkelig kan være to steder på én gang.

Tirsdag 5/3 inviterer stadsarkivar Søren Bitsch Christensen på en rejse gennem Aarhus bys historie.

Tirsdag 19/3 fortæller museumsinspektør på Steno Museet Hanne Teglhus om renæssancen og om museer og deres funktion gennem historien.

DØRENE ÅBNES KL. 10.00

hvor der serveres brunchtallerken,
kl. 11.00-12.00 Vidensamtale

Pris 120 kr.

CARL-HENNING PEDERSEN OG ELSE ALFELTS MUSEUM I HERNING

Torsdag 7/3 fortæller museumsinspektør på Steno Museet, Hanne Teglhus, om renæssancen og om museer og deres funktion gennem historien.

DØRENE ÅBNES KL. 10.00

hvor der serveres brunchtallerken
kl. 11.00-12.00 Vidensamtale

Pris 90 kr.

Se mere, og tilmeld dig på Folkeuniversitetets hjemmeside under menupunktet "Mød forskerne."

FOLKEUNIVERSITETET INVITERER NATUREN INDENFOR

Få viden om naturen på Folkeuniversitetet.

Hør om de største naturvidenskabelige tænkere, menneskets natur, klimaet, gener, hjernen og meget, meget mere. I Folkeuniversitetets program kan du også blive klogere på samfund, litteratur, ledelse, religion, kunst, organisationsteori, historie, filosofi og meget andet.

Tag på Folkeuniversitetet med din far, din datter, din kollega, din chef, din kæreste, din hustru, din mand, din søster, din nabo, din løbemakker, din bedste ven eller dine studiekammerater fra Aarhus Universitet. Se hele programmet på fua.dk.

STORE NATURVIDENSKABSMÆND

Nogle opdagelser og tanker har sat tydelige aftryk på vores opfattelse af verden. Hør om Galileis opdagelse af Jupiters måner, Newtons opfattelse af universet som en maskine og Darwins opgør med skabelsesberetningen.

Aristoteles

Docent Hans Fink, Aarhus Universitet

Nikolaus Kopernikus

Lektor Kurt Møller Pedersen, Aarhus Universitet

Galileo Galilei

Professor Helge Kragh, Aarhus Universitet

Isaac Newton

Docent Carl Henrik Koch, Københavns Universitet

Charles Darwin

Professor Peter C. Kjærgaard, Aarhus Universitet

Albert Einstein

Professor Helge Kragh, Aarhus Universitet

START

mandag 7/1 på Folkeuniversitetet i
Emdrup (Kbh.) og torsdag 17/1 på
Folkeuniversitetet i Aarhus

MENNESKE, KEND DINE GENER

I dag kan vi få adgang til viden om både "gode" og "dårlige" gener og dermed også vores risici for at udvikle alvorlige fysiske og psykiske sygdomme. Men hvordan skal vi håndtere denne viden?

Den genetiske arv

Lektor Peter K.A. Jensen, Aarhus Universitet

Genterapi og genmedicin

Lektor Jacob Giehm Mikkelsen,
Aarhus Universitet

Gener og psykiske lidelser

Professor Anders Børghlum, Aarhus Universitet

Epigenetik – når vi arver miljøet

Professor Anders Lade Nielsen,
Aarhus Universitet

Genetik og etik

Professor Gunna Christiansen,
Aarhus Universitet, medlem af Det Ethiske Råd

START

tirsdag 8/1 på Folkeuniversitetet
i Emdrup (Kbh.)

FUP OG FAKTA OM DIN SUNDHED

Vender madpyramiden spidsen opad eller nedad? Forebygger kaffe forskellige sygdomme, eller fremkalder kaffe ligefrem disse? Man kan let få det indtryk, at det, der er sundt i den ene uge, er gift i den næste.

Kan det blive så sundt, at det bliver usundt?

Ph.d.-studerende Boris Andersen,
Aalborg Universitet

Indtag af sodavand og udvikling af fedtlever og diabetes

Professor Bjørn Richelsen, Aarhus Universitet

Er du også kulhydrat-forskrækket og protein-hysterisk?

Klinisk diætist Anne Ravn, Aarhus Universitet

Organer i balance.

Skal de udfordres eller udrenses?

Lektor Ole Sonne, Aarhus Universitet

Fysisk træning: Hvor sundt er det, og hvad skal der til?

Professor Ole Bækgaard Nielsen,
Aarhus Universitet

Hormonbalancer. Styrer hormonerne din krop?

Lektor Ole Sonne, Aarhus Universitet

Alkohol. De skadelige genstande eller de nødvendige små skarpe?

Professor Steen Bønløkke Pedersen,
Aarhus Universitet

START

onsdag 9/1 på Folkeuniversitetet
i Herning og tirsdag 2/4 på
Folkeuniversitetet i Aarhus

TILMELD DIG FOLKEUNIVERSITETETS NYHEDSBREV PÅ FUAU.DK

Her kan du få viden om nye vidensamtaler, videnbifarrangementer, engelske forelæsninger, nye forelæsningsrækker og meget mere.

A black and white photograph of a man in a dark suit and white shirt, leaning against a large tree trunk in a forest. He is looking upwards with his arms crossed. The forest floor is covered in fallen leaves and branches. The background is filled with trees and foliage, creating a bokeh effect. On the left side, there is a yellow rectangular box containing text and a large quotation mark.

DET AUTENTISKE
ER IKKE NOGET,
DER ER DERUDE I
VIRKELIGHEDEN.
DET FINDES KUN I
VORES HOVEDER ...

”